

ZBIÓR
ARTYKUŁÓW NAUKOWYCH

ECONOMY. PRIORYTETOWE
OBSZARY NAUKI

Zakopane

29.11.2015 - 30.11.2015

СБОРНИК
НАУЧНЫХ СТАТЕЙ

ЭКОНОМИКА. ПРИОРИТЕТНЫЕ
НАПРАВЛЕНИЯ НАУКИ

Закопане

29.11.2015 - 30.11.2015

U.D.C. 330+339.138+658+657+336.71+339+082

B.B.C. 94

Z 40

Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Druk i oprawa: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Adres wydawcy i redakcji: 00-728 Warszawa, ul. S. Kierbedzia, 4 lok.103

e-mail: info@conferenc.pl

Cena (zł.): bezpłatnie

Zbiór raportów naukowych.

Z 40 Zbiór artykułów naukowych. Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej " Economy. Priorytetowe obszary nauki" (29.11.2015 - 30.11.2015) - Warszawa: Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2015. - 92 str.
ISBN: 978-83-65207-49-4

U.D.C. 330+339.138+658+657+336.71+339+082

B.B.C. 94

Komitet Organizacyjny Konferencji:

1. Komitet Organizacyjny Konferencji;
2. W. Okulicz-Kozaryn (Przewodniczący), dr. hab, MBA, profesor, Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie, Polska;
3. A. Murza, (Zastępca Przewodniczącego), MBA, Ukraina;
4. А. Горохов, к.т.н., доцент, Юго-Западный государственный университет, Россия.
5. Р. Латыпов, д.т.н., профессор, Московский государственный машиностроительный университет (МАМИ), Россия;
6. L. Nechaeva, dr, Ukraina;
7. М. Ордынская, профессор, Южный федеральный университет, Россия.
8. В. Подобед, dr, Belarus;
9. A. Prokopiuk, dr, Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Białymstoku, Polska;
10. M. Stych, dr, adiunkt, Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie, Polska;
11. A. Tsimayeu, dr, associate Professor, Belarusian State Agricultural Academy, Belarus;
12. Е. Чекунова, д.п.н., профессор, Южно-Российский институт-филиал Российской академии народного хозяйства и государственной службы, Россия.

Wszelkie prawa zastrzeżone. Powielanie i kopiowanie materiałów bez zgody autora jest zakazane. Wszelkie prawa do materiałów konferencji należą do ich autorów. Pisownia oryginalna jest zachowana. Wszelkie prawa do materiałów w formie elektronicznej opublikowanych w zbiorach należą Sp. z o.o. «Diamond trading tour». Obowiązkowym jest odniesienie do zbioru.

ISBN: 978-83-65207-49-4

"Diamond trading tour" ©

Warszawa 2015

SPIS /СОДЕРЖАНИЕ

SEKCJA 11. ZARZĄDZANIA. MARKETING.(МЕНЕДЖМЕНТ. МАРКЕТИНГ)

1. Моисеенко Ж.Н., Семилякова К. В., Луганская Ю.В..... 6
РОЛЬ МАРКЕТИНГА В УПРАВЛЕНИИ ПРЕДПРИЯТИЕМ
2. Харченко Г. А., Комар Л.О. 9
ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В СІЛЬСЬКОГОС-
ПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ
3. Полчанінова І.Л. 14
ПРОГНОЗУВАННЯ ЗМІН І ОЦІНКА РЕГІОНАЛЬНОГО РИНКУ ТУ-
РИСТСЬКИХ ПОСЛУГ З УРАХУВАННЯМ РИЗИКУ
4. Okulich-Kazarin V.P. 17
STYMULOWANIE PRACOWNIKÓW ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ
W ROSJI СТИМУЛИРОВАНИЕ ГОССЛУЖАЩИХ В РОССИИ

SEKCJA 25. EKONOMIKA. (ЭКОНОМИЧЕСКИЕ НАУКИ)

5. Зиуатдинов Нарзулла..... 20
ДЕМОГРАФИЯ И МЕЖНАЦИОНАЛЬНЫЕ ОТНОШЕНИЯ В РЕСПУ-
БЛИКЕ КАРАКАЛПАКСТАН НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ
6. Мельянюкова Л.В., Дяченко Д.О..... 23
ЕВОЛЮЦІЯ ПОГЛЯДІВ НА СУТЬ КАТЕГОРІЇ «ФІНАНСОВІ РЕ-
ЗУЛЬТАТИ»
7. Соболева С.В. 26
ЗНАЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АПК У ВИРІШЕННІ
ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ
8. Гришова І. Ю., Щербата М. Ю. 34
СУЧАСНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ РЕСУРСНО-ВИРОБНИЧОГО ПОТЕН-
ЦІАЛУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ
9. Давидюк О. О. 37
ЕКОНОМІЧНІ КОНФЛІКТИ В КОНТЕКСТІ КОНКУРЕНТОЗДАТ-
НОСТІ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА
10. Лукомська О. І. 40
СУЧАСНІ ПЕРЕДУМОВИ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ АГРАРНИХ ПІДПРИ-
ЄМСТВ

11. Панюк Т. П.	43
СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА КОНКУРЕНТО-СПРОМОЖНОСТІ ПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ	
12. Єліневський В. Ю., Демченко О. В.	46
ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	
13. Щепачева Е.Д.	51
СУЩНОСТЬ И ОСОБЕННОСТИ БРИКС	
14. Бандурко Я.А.....	53
СУЩНОСТЬ ДЕНЕЖНОЙ СИСТЕМЫ В РАЗВИТЫХ СТРАНАХ И РОССИИ	
15. Лагодієнко В. В., Лагодієнко Н. В.	55
ФІНАНСОВІ ПОТОКИ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ	
16. Щепачева Е.Д.	58
ДЕНЕЖНАЯ СИСТЕМА РАЗВИТЫХ СТРАН (США, ЯПОНИЯ, ВЕЛИКОБРИТАНИЯ, ЕВРОСОЮЗ) И РОССИИ	
17. Щепачева Е.Д.	63
ФАКТОРЫ И УСЛОВИЯ ОПРЕДЕЛЯЮЩИЕ ОСОБЕННОСТИ СТАНОВЛЕНИЯ И РАЗВИТИЯ ФИНАНСОВОГО РЫНКА РОССИИ	
18. Ganushchak T.V.	68
ACCOUNTING MAINTENANCE AS AN ELEMENT OF INFORMATIONAL COMPONENT OF THE FINANCIAL INSURANCE OF THE ENTERPRICE	
19. Печерський В.В.....	72
ІНСТИТУЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН У ВЕРТИКАЛЬНО-ІНТЕГРОВАНІЙ СТРУКТУРІ	
20. Zashchuk M., Romaniuk K.	75
KSZTAŁTOWANIE STRATEGICZNYCH ALTERNATYW W ZALEŻNOŚCI OD FAZY ŻYCIOWEGO CYKLU PRZEDSIĘBIORSTWA	
21. Гавришук Т.Б.	79
АНАЛІЗ СТАНУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ПІСЛЯ ВСТУПУ УКРАЇНИ ДО СВІТОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ТОРГІВЛІ	

22. Головин Ар.А., Алиева Д.Б.	81
ОЦЕНКА РЕЗУЛЬТАТОВ ДЕЙСТВИЯ РОССИЙСКОГО ПРОДОВОЛЬ-	
СТВЕННОГО ЭМБАРГО	
23. Shtyrkhun K.	85
BASIS OF FURTHER DEVELOPMENT AND STATE SUPPORT OF	
ORGANIC PRODUCTION IN UKRAINE	
24. Ринейська Л.С.	88
ТЕНДЕНЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНО-	
МІКИ (НА ПРИКЛАДІ США ТА КРАЇН ЄВРОПИ)	

Моисеенко Ж.Н.

ФГБОУ ВО к.э.н., доцент

«Донской государственный аграрный университет»

Семилякова К. В.

ФГБОУ ВО

«Донской государственный аграрный университет»

Луганская Ю.В.

ФГБОУ ВО

«Донской государственный аграрный университет»

РОЛЬ МАРКЕТИНГА В УПРАВЛЕНИИ ПРЕДПРИЯТИЕМ

Аннотация. В данной статье рассматриваются значимость маркетинга в управлении предприятием.

Abstract. This article discusses the importance of marketing in the company's management.

Ключевые слова. Маркетинг, товар, производство, маркетинговая деятельность, предпринимательская деятельность.

Keywords. Marketing, product manufacturing, marketing activities, entrepreneurial activity.

Маркетинг представляет собой систему организации деятельности предприятия по разработке, производству и сбыту товаров на основе изучения запросов потребителей с целью получения высокой прибыли.

Важнейшим принципом организации маркетинговой деятельности предприятия является ориентация на потребителя, т.е. раскрытие того, что желает потребитель и обеспечение его этой продукцией.

Эффективное управление производством в условиях неустойчивой конъюнктуры рынка предполагает организацию специализированной маркетинговой службы на предприятиях (Рисунок 1)

На рисунке отражены важнейшие, с точки зрения маркетинга, функции управления. Руководитель маркетинговых служб выполняет определенные функции между подразделениями и сотрудниками предприятия, занимающимися разработкой продукта. При этом руководитель маркетинга и его аппарат отслеживают состояние внешней среды маркетинга, обращая в первую очередь внимание на деятельность конкурентов. [1]

Маркетинговая деятельность предприятия состоит в комплексном изучении рынка с целью выявления существующей и прогнозной величины спроса для разработки конкретных программ, направленных целевым рыночным сегментам. Главной целью этих программ состоит в укреплении позиций предприятия на рынке, росте продаж, и, как следствие, обеспечении заданной величины прибыли. Таким образом, маркетинг на предприятии является стандартным мозговым центром и на основании информации, поступающей от менеджеров по маркетингу, вырабатывают следующие типы политики предприятия:

Харченко Г. А.

к.е.н., старший викладач кафедри менеджменту
ім. проф. Й.С. Завадського,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України

Комар Л.О.

студентка факультету аграрного менеджменту,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України

ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Ключові слова: стратегія, стратегічне управління, підприємство, сільсько-господарське підприємство.

Стратегія – це специфічний управлінський план дій, спрямованих на досягнення встановлених цілей. Вона визначає, як організація функціонуватиме та розвиватиметься, а також яких підприємницьких, конкурентних та функціональних заходів і дій буде вжито для того, щоб організація досягла бажаного стану.

У фундаментальній праці І. Ансоффа "Стратегічне управління" наводиться таке поняття стратегії: "За своєю сутністю стратегія є переліком правил для прийняття рішень, якими організація користується в своїй діяльності". І Ансофф стверджує, що досвідчений фахівець бізнесу завжди зможе розгледіти за успіхом підприємства ту чи іншу оригінальну стратегію. Для розробки стратегії кожне підприємство має усвідомити такі важливі елементи своєї діяльності: місію; конкурентні переваги; особливості організації бізнесу, ринки збуту, де діє фірма; продукцію, ресурси, структуру, виробничу програму, організаційну культуру.[1, с.145]

В умовах сучасних складних виробничих і управлінських процесів, підвищеної нестабільності зовнішнього середовища, зростання і глобалізації особливого значення набуває стратегічне управління підприємством, яке передбачає формування обґрунтованої стратегії на основі глибокого осмислення визначальних економічних, технологічних, соціальних та інших перетворень. У зв'язку з цим, очевидною і актуальною є потреба розвитку науково-теоретичних досліджень в цій області, їх вивчення і обґрунтоване вживання на практиці.

Існує значна кількість конструктивних визначень стратегічного управління, що приводиться західними фахівцями. Так Д. Шендел і К.Хаттен розглядають стратегічне управління «як процес визначення і встановлення зв'язку організації (фірми) з її оточенням,що полягає в реалізації вибраних цілей і в намаганнях досягти бажаного стану взаємовідносин з оточенням за допомогою розподілу ресурсів, що дозволяє ефективно і результативно діяти організації і підрозділам».

За Дж. Хіттенсом, «стратегічне управління – це процес управління з метою здійснення місії організації за допомогою управління взаємодією фірми з її оточенням».

Наприклад, Дж.Ліро і Р.Робертсон визначають стратегічне управління «як набір рішень і дій по формуванню і виконанню стратегій, розроблених для досягнення мети діяльності фірми».

Стратегічне управління дає більш чи менш конкретне уявлення про те, якою повинна бути організація в майбутньому: в якому оточенні їй необхідно буде працювати, яку позицію займати на ринку, які мати конкурентні переваги, які зміни слід здійснити в організації.[5, с.28-29]

Стратегічне управління сільськогосподарських підприємств дозволяє досягти таких основних результатів:

1. Створити системний потенціал для досягнення цілей підприємства. Цей потенціал складається: з фінансових, сировинних і людських ресурсів, що входять до підприємства; виробленої продукції (послуг), що затребуються ринком; сформовано-го позитивного іміджу підприємства.

2. Забезпечити чутливість підприємства до змін зовнішнього середовища та його відповідну адаптацію до цих змін [2, с.40].

Мета стратегічного управління - це визначення місії, цілей та стратегій, розробка і забезпечення виконання системи планів як інструментів реалізації стратегічних орієнтирів з удосконалення підприємства та його окремих підсистем, що є основою для забезпечення його конкурентоспроможного існування в довгостроковій перспективі.

Об'єктом стратегічного управління аграрних формувань виступають процеси планування, регулювання, координації, контролю в різноманітних організаціях, підприємствах, фірмах, установах тощо, та управління їх розвитком і функціонуванням.

Суб'єктом стратегічного управління виступає керівництво підприємства. Для стратегічного типу управління характерним є участь всього персоналу в обговоренні і опрацюванні стратегії. Так, наприклад, в ряді західних компаній активну участь у формуванні й реалізації стратегії беруть її співробітники.

Враховуючи напрями і результати аналізу об'єктів стратегічного управління, процесів, які визначають їх функціонування, і суперечностей, які є джерелом розвитку, можна сформулювати базові принципи стратегічного управління підприємством.

А для успішної реалізації обраного стратегічного набору необхідно, щоб організація функціонувала відповідно до обраної концепції управління. Виходячи з цього, на рис. 1 наведено концептуальну схему стратегічного управління сільськогосподарським підприємством [1, с. 16].

В різних роботах пропонується та розглядається велика кількість положень, які стосуються принципів стратегічного управління. Узагальнення методологічних напрацювань зі стратегічного менеджменту дає змогу за основні принципи стратегічного управління запропонувати взяти перелік принципів, які запропоновано М.М. Мартиненко та І.А. Ігнатєвою:

- принцип пріоритетності визначає необхідність встановлення пріоритетів досягнення цілей та пріоритетів реалізації стратегій;
- принцип спадковості характеризує закономірний перехід від домінантних ознак існуючого потенціалу до бажаного потенціалу при визначенні стратегії діяльності організації;
- принцип коригування характеризує необхідність постійного проведення

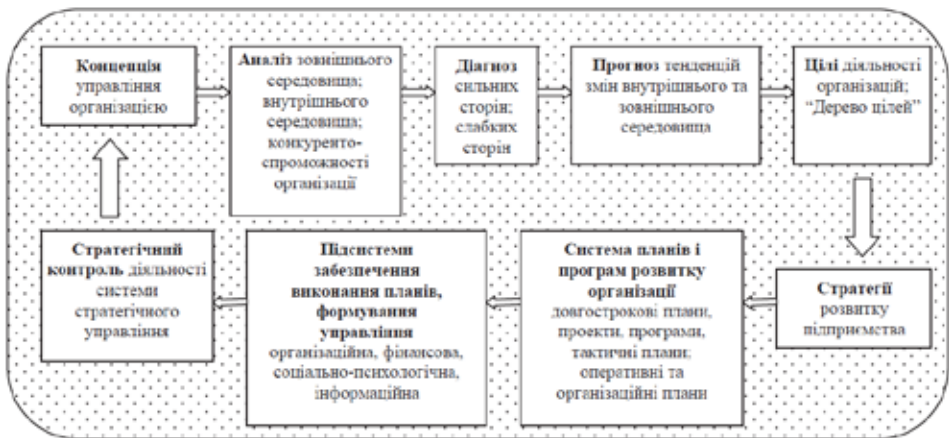

Рис. 1. Концептуальна схема стратегічного управління підприємством

змін в цілях та стратегіях для їх узгодження з поточними умовами діяльності підприємства; – принцип концентрації зусиль визначає, що при виборі стратегії необхідно концентрувати зусилля на пріоритетних напрямках діяльності;

- принцип балансу ризиків висуває вимоги до створення рівноваги можливих ризиків за рахунок розробки альтернативних стратегій – створення стратегічного резерву;
- принцип співставлення визначає технологію проведення перспективного аналізу; – принцип синергізму визначає правила формування механізму реалізації стратегій діяльності підприємства [6, с. 22 – 23].

Стратегічне управління – це управління підприємством, яке спирається на людський потенціал, орієнтує виробничу діяльність на запити споживачів, здійснює гнучке регулювання і своєчасні зміни, які відповідають виклику з боку оточення і дозволяють добиватися конкурентних переваг, що в результаті забезпечує стабільне функціонування і розвиток підприємства, досягнення його цілей в довгостроковій перспективі.

Можливості стратегічного управління не безмежні. Існує ряд обмежень на використання стратегічного управління, які вказують на те, що і цей тип управління, як і всі інші, не універсальний для будь-яких ситуацій і будь-яких завдань.

По-перше, стратегічне управління вже в силу своєї сутності не дає, та й не може дати точної і детальної картини майбутнього. Виробляється в стратегічному управлінні опис бажаного майбутнього організації – це не детальний опис її внутрішнього стану і положення у зовнішньому середовищі, а скоріше сукупність якісних побажання до того, в якому стані повинна знаходитися організація в майбутньому, яку позицію вона повинна займати на ринку і в бізнесі, яку мати організаційну культуру, у які ділові групи входити тощо. При цьому всі це в сукупності повинно складати те, що визначить, виживе організація в майбутньому в конкурентній боротьбі чи ні.

По-друге, стратегічне управління не може бути зведене до набору рутинних правил, процедур і схем. У нього немає теорії, яка наказує, що і як робити при ви-

рішенні певних завдань або ж у певних ситуаціях. Стратегічне управління – це скоріше, визначена філософія або ідеологія бізнесу і менеджменту. І кожним окремим менеджером воно розуміється і реалізується в значній мірі по-своєму. Звичайно, існує ряд рекомендацій, правил і логічних схем аналізу проблем і вибору стратегії, а також здійснення стратегічного планування і практичної реалізації стратегії. Однак у цілому на практиці стратегічне управління – це:

- симбіоз інтуїції і мистецтва вищого керівництва вести організацію до стратегічних цілей;
- високий професіоналізм і творчість службовців, які забезпечують зв'язок організації із середовищем, оновлення організації і її продукції, а також реалізацію поточних планів;
- активне включення всіх працівників в реалізацію задач організації, в пошук найкращих шляхів досягнення її цілей.

По-третє, потрібні величезні зусилля і великі витрати часу і ресурсів для того, щоб в організації почав здійснюватися процес стратегічного управління. Потрібно введення і здійснення стратегічного планування, яке в корені відмінно від розробки довгострокових планів, обов'язкових до виконання в будь-яких умовах. Необхідно також створення служб, що здійснюють відстеження оточення і включення організації в середовище. Служби маркетингу, зв'язки з громадськістю тощо набувають виняткову значимість і вимагають істотних додаткових витрат.

По-четверте, різко посилюються негативні наслідки помилок стратегічного передбачення. В умовах, коли в стислі строки створюються зовсім нові продукти, кардинально змінюються напрями вкладень, коли зненацька виникають нові можливості для бізнесу і на очах зникають можливості, існуючі багато років, ціна розплати за невірне передбачення і відповідно за помилки стратегічного вибору часто стає роковою для організації. Особливо трагічними наслідки невірного прогнозу бувають для організацій, здійснюючих безальтернативний шлях функціонування або ж реалізуючих стратегію, яка не піддається принциповою коригуванню.

По-п'яте, при здійсненні стратегічного управління найчастіше основний наголос робиться на стратегічне планування. Однак цього зовсім недостатньо, так як стратегічний план не забезпечує його обов'язкового успішного виконання. Насправді найважливішою складовою стратегічного управління є реалізація стратегічного плану. А це передбачає в першу чергу створення організаційної культури, що дозволяє реалізувати стратегію, створення систем мотивування й організації праці, створення певної гнучкості в організації і т.п. При цьому у випадку стратегічного управління процес виконання робить активний зворотний вплив на планування, що ще більше посилює значимість фази виконання. Тому організація в принципі не зможе перейти до стратегічного управління, якщо у неї створена, нехай навіть і дуже добра підсистема стратегічного планування, але при цьому немає передумов чи можливостей для виконання стратегії.[3, с.76]

Також, важливо відзначити, що використання стратегічного управління на підприємстві можливе тільки якщо підприємство є стратегічно орієнтованим. Це означає, що керівництво володіє стратегічним мисленням, на підприємстві застосовується система стратегічного планування а повсякденна діяльність підприємства підпорядкована досягненню поставлених стратегічних цілей.

Висновки. Отже, стратегічне управління сьогодні розглядається як комплекс не тільки стратегічних управлінських рішень, що визначають довгостроковий розвиток підприємства, але і конкретних дій, які забезпечують швидке реагування організації на зміни зовнішнього середовища, які можуть викликати необхідність стратегічного маневру, перегляду цілей та вибору нового напрямку розвитку.

Список використаних джерел:

1. Ансофф И. Новая корпоративная стратегия. – СПб: Изд-во «Питер», 1999. – 416 с.
2. Агафонов В.А. Анализ стратегий и разработка комплексных программ / В.А.Агафонов. – М.: Наука, 1990 – 216 с.
3. Виханский О.С. Стратегическое управление: Учебник.- 2-е изд., перераб. И доп.-М.: Гардарики, 1998.- 296с.
4. Довбня С.Б., Найдовська А.О., Хитько М.М. Стратегія підприємства. Частина 1: Навч. посібник. – Дніпропетровськ: НМетаАУ, 2011. – 71 с.
5. Дикань В.Л. Стратегічне управління: навч.посібник / В.Л. Дикань, В.О. Зубенко, О.В. Маковоз, І.В. Токмакова, О.В. Шраменко – К.: «Центр учбової літератури», 2003р. – 272 с.
6. Мартиненко М.М., Ігнат'єва І.А. Стратегічний менеджмент: Підручник. – К.: Каравела, 2006. – 320 с.

Полчанінова І.Л.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри Туризму і готельного господарства
Харківського національного
університету міського господарства
імені О. М. Бекетова

ПРОГНОЗУВАННЯ ЗМІН І ОЦІНКА РЕГІОНАЛЬНОГО РИНКУ ТУРИСТСЬКИХ ПОСЛУГ З УРАХУВАННЯМ РИЗИКУ

Ключові слова: оцінювання ринку туристських послуг, прогнозування змін, рівень ризику, матричне моделювання, теорія ігор

Keywords: assessment of tourist services market, prognostication of changes, the risk level, matrix modelling, game theory

Ринок туристських послуг є одним з висококонкурентних ринків української економіки, що швидко розвивається. В даний час лише на ринку турпослуг Харківської області функціонує більше 360 туристських підприємств (у тому числі 5 сертифіковані та мають «Знак якості Асоціації лідерів турбізнесу України») і безліч агентів-фрілансерів, які надають туристичні послуги. Формування методичного підходу до оцінювання ринку туристських послуг з урахуванням ризиків в сучасних умовах вимагає нових методів, відповідних умовам здійснення господарської діяльності, тому дослідження даного ринку є актуальним і своєчасним.

Процес прийняття рішень у сфері туристських послуг повинен здійснюватися з урахуванням особливостей цієї галузі економіки, а також впливу внутрішніх та зовнішніх чинників і обмежень. Прийняття рішень завжди пов'язане з тим чи іншим припущенням керівника про очікуваний розвиток подій, воно завжди містить елемент невизначеності. Невизначеність, присутня при прийнятті будь-якого рішення, визначає ступінь ризику, з яким це рішення приймається. Невизначеність ситуації прийняття рішення в бізнесі пояснюються такими причинами, як відсутність достатньо повної інформації, виникнення випадкових факторів, протидія конкурентів

і т.ін. Чим вище невизначеність, тим вище ступінь ризику. Умови невизначеності, в яких приймаються рішення, характеризуються тим, що не представляється можливим точно оцінити ймовірність потенційних результатів. Тому, доцільно, рішення в умовах невизначеності приймати з використанням методів моделювання, заснованих на теорії ігор [1, с. 197].

В даний час, теорію ігор можна розглядати як теорію прийняття оптимального рішення в умовах невизначеності, що дозволяє виробити рекомендації щодо раціонального способу дій кожного із супротивників в ході конфліктної ситуації, тобто визначення оптимальної стратегії кожного з них [2, с. 141-142]. Відмінною особливістю теорії ігор полягає в тому, що в ній свідомо діє тільки один з учасників, званий гравцем 1. Гравець 2 (природа або фіктивний гравець) свідомо проти гравця 1 не діє, а виступає як не має конкретної мети і випадковим чином чергові ходи партнер по грі. Терміни «природа» та «фіктивний гравець» не слід розуміти буквально, в цій ролі може виступати якась об'єктивна дійсність.

Розглянемо організацію та аналітичне подання теорії ігор стосовно сфери туристських послуг [3, с. 52 – 53]. Для цієї сфери існують обмеження: визначення та вимірювання якості вельми скрутно, створення запасів неможливо, висока трудомісткість процесу внаслідок високого ступеня індивідуалізації продукції, труднощі оцінки ефективності роботи співробітників. Тому пропонується використовувати побудова матриці рішень. На першому етапі необхідно визначитися з критеріями ситуації і присвоїти кожному з них рівень значимості. Підрахунок результатів підкаже керівнику організації, який вихід із ситуації буде оптимальним. Матриця рішень дозволяє охопити загальну картину ситуації і прийняти вірне рішення. Для складання матриці, насамперед, необхідно розбити контекст ситуації на його основні складові. Перший з них – альтернативи. Стосовно до діяльності туристської організації це цикли ринку туризму (рецесія, відновлення, підйом, перевиробництво). Другий тип елементів контексту – критерії вибору, якими керівник туристської організації може оперувати в процесі прийняття рішення. Потім необхідно присвоїти кожному з пунктів списку критеріїв числове значення, що позначає його важливість у порівнянні з іншими пунктами, при цьому керівник повинен дотримуватися власного бачення ситуації. Наступним кроком буде складання матриці рішень, де стовпці і ряди будуть заповнені відповідно до списку альтернатив і списку критеріїв. Переміщаючись від альтернативи до альтернативи, від критерію до критерію складаються відповідні рівні. Рівні відображають найбільш ймовірний результат, заснований на знаннях ситуації і припущеннях про її кінець і вигоди, які принесе ця альтернатива в рамках відповідного критерію оцінки.

Знаючи стан ринку, туристська фірма обирає ту стратегію, при якій її виграш максимальний. Таким чином, керівник організації може вибрати таку стратегію, яка була б найбільш вигідною в порівнянні з іншими. У відсутності додаткової інформації прийняті рішення недостатньо обґрунтовані і значною мірою суб'єктивні.

Невизначеність, пов'язану з відсутністю інформації про ймовірності стану середовища, називають «безнадійною». У таких випадках для визначення найкращих рішень пропонується використовувати критерії: максимаксу, Вальда, Севіджа, Гурвіца. За допомогою критерію максимаксу визначаються критерії вибору (стратегії), які максимізують максимальні виграші для кожної альтернативної ситуації. Найкращим

визнається рішення, при якому досягається максимальний вигравш. З позиції критерію Вальда (максимінний критерій) цикл ринку туризму можна розглядати як агресивно налаштованого і свідомо діючого противника. Тому вибирається рішення, для якого досягається значення максимального критерію. Відповідно до критерію Вальда з усіх найневдаліших варіантів вибирається найкращий. Таким чином, це перестраховальна позиція крайнього песимізму, розрахована на найгірший результат. При виборі рішень за принципом Севіджа (мінімакський критерій) необхідно керуватися матрицею ризиків. Використовуючи при виборі рішення критерій Гурвіца (критерій песимізму – оптимізму) необхідно керуватися деяким середнім результатом, що характеризує стан між крайнім песимізмом і нестримним оптимізмом.

Хоча застосування даної методики і не дає абсолютно точного результату і останній певною мірою суб'єктивний, вона, тим не менш, створює деяке впорядкування наявних у розпорядженні керівника турорганізації даних і сприяє підвищенню якості прийнятих рішень. Запропоновані рекомендації дозволяють досліджувати тенденції розвитку регіонального ринку туристських послуг та прогнозувати його зміни за рахунок використання нової інформації, отриманої в результаті матричного моделювання на основі теорії ігор.

1. Лукичева Л. И. Управленческие решения: учебник по специальности «Менеджмент организации» / Л. И. Лукичева, Д. Н. Егорычев; под ред. Ю. П. Анискина. – М.: Издательство «Омега-Л», 2011. – 384 с.
2. Мордовченков Н. В. Математические методы принятия управленческих решений / Н. В. Мордовченков, И. Е. Морозова // Вестник филиала Сочинского университета туризма и курортного дела в г. Нижний Новгород: научный ежегодный журнал. – 2009. – Вып. 2. – С. 137 – 145.
3. Авдотькина В. В. Моделирование тенденций развития рынка туристских услуг / В. В. Авдотькина // Экономика. Управление. Право. Научно-практический журнал. – 2011. – № 10, часть 1. – С. 50 – 53.

STYMULOWANIE PRACOWNIKÓW ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ W ROSJI СТИМУЛИРОВАНИЕ ГОССЛУЖАЩИХ В РОССИИ

Słowa kluczowe: stymulowanie, nagradzanie, administracja publiczna

Ключевые слова: стимулирование, награждение, госслужащие

Współczesna sytuacja

Wydajność pracy w Rosji – aktualnie znajduje się na jednym z najniższych poziomów, gorzej pracują tylko meksykanie [1]. Najtrudniejsza sytuacja w zakresie wydajności pracy występuje w rosyjskim sektorze bankowym. Dla przykładu w Szwecji wskaźnik ten jest 12-krotnie wyższy od rosyjskiego, a w Polsce wyższy o połowę [2]. Liczba pracowników administracji publicznej w Rosji w 2013 roku wyniosła 1,455 mln osób (1,9% siły roboczej) [3]. W 2014 roku w Rosji było już 2.211.899 pracowników administracji publicznej [4]. W konsekwencji stymulowanie pracowników administracji publicznej do pracy oraz zwiększania wydajności przyniesie wysokie zyski dla państwa.

Koncepcja stymulowania

Osiągnięcie pożądanego zachowania w firmie może być uzyskane na dwa sposoby:

1. Wybór osoby z określonym poziomem motywacji wewnętrznej,
2. Skorzystanie z motywacji zewnętrznej.

Celowe zastosowanie – w stosunku do osoby – bodźców do oddziaływania na jego wysiłki, pracowitość, wytrwałość, sumienność, zaangażowanie w rozwiązywanie zadań, stojących przed organizacją i włączenia odpowiednich motywacji jest nazywane pobudzaniem. Koncepcja stymulowania [5] polega na tym, że wszelkie działania podwładnego powinny mieć dla niego pozytywne, negatywne lub neutralne skutki w zależności od tego, jak wykonuje powierzoną pracę. Celem pobudzania nie jest w szczególności zachęcanie do pracy, lecz zmuszanie do wykonywania swoich zadań w większym stopniu i lepiej, niż jest to przewidziane standardowymi zadaniami (zachowaniami) i stopniem ich normatywnego skomplikowania [5].

Pozytywne skutki zwiększają prawdopodobieństwo pożądanego zachowania, negatywne konsekwencje – zmniejszają, neutralne skutki – prowadzą do powolnego spadku takiego zachowania. Badania pokazują [5], że nagroda/pochwała poprawia pracę w 89% przypadków, z kolei kara w 11% – poprawia i w 11% pogarsza; same zaś zagrożenia są ignorowane w 99% przypadków.

Istnieją dwie potrzeby społeczne [6]:

- dążenie do osiągnięcia sukcesu;
- dążenie do uniknięcia porażki.

Pierwsza z nich przejawia się w inicjatywnym, aktywnym zachowaniu i dążeniu człowieka do zwycięstwa i ponoszenia inteligentnego ryzyka.

W drugim przypadku, osoba uchyła się od inicjatywy, działalności związanej z ryzykiem, odpowiedzialności. Człowiek zawsze wybiera takie postępowania, w których w najmniejszym stopniu dojdzie do utraty jego prestiżu.

Doświadczenie pokazuje, że większość ludzi nie jest zdolna do kreatywności, inicjatywy w warunkach funkcjonowania krytyki lub jej groźby [7]. Strach przed popełnieniem błędu sprawia, że osoby unikają wszystkiego, co nowe, i w pewnym sensie przyczynia się do konserwatyizmu osoby [8].

Środki stymulowania pracowników administracji publicznej w Rosji

Za skuteczne i rzetelne wywiązywanie się z obowiązków, szybko i dobrą obsługą, wykonywanie zadań o dużym znaczeniu i stopniu trudności – wobec pracowników administracji publicznej stosowane są różne zachęty, które są regulowane prawem federalnym i przepisami obowiązującymi na terytorium Rosji [9]. Wobec pracowników administracji publicznej mogą być stosowane: jednorazowe zachęty pieniężne; nagradzanie wartościowym prezentem; nadawanie tytułu honorowego; przyznanie orderu lub medalu itp.

Nagradzanie jako forma uznania zasług pracownika administracji publicznej, powinno być odróżniane od awansu i wzrostu wynagrodzenia, które uwzględnia wyniki w pracy oraz staż i poziom kwalifikacji.

Za niewykonanie lub złe wykonanie obowiązków na pracownika administracji publicznej mogą być nałożone kary, takie jak: notatka; nagana; surowa nagana; zwolnienie itp. Ponadto pracownik administracji publicznej ponosi odpowiedzialność za działania lub zaniechania, naruszenia praw i interesów prawnych obywateli [9].

Promocja jest ogłaszana w zarządzeniu, decyzji lub uchwale i przekazywana do wiadomości wszystkich pracowników danego organu państwowego [10]. Informacje o nagrodach (order, medale honorowe i specjalne) wpisuje się do „książki pracowników” administracji publicznej [11]. W „książce pracowników” również wpisywane są informacje o wynalazkach, na które zostały wydane dyplomy, związane z korzystaniem z wynalazków i potwierdzające zapłacone składki (premia). Poszczególne składniki wypłaty wynagrodzenia zostały przedstawione w artykule [12].

Zakończenie

Przedstawione powyższe dane mogą zostać wykorzystane w administracji publicznej Polski oraz Ukrainy, celem dalszego wzrostu wydajności pracy pracowników administracji publicznej.

Bibliografia

1. О производительности труда в России: ниже только в Мексике/ <http://www.leaninfo.ru/2015/08/11/o-proizvoditelnosti-truda-v-rossii-nizhe-tolko-v-meksike/#> (11.08.2015)
2. Кондратьев В.Б. Россия в мировой экономике / http://www.perspektivy.info/rus/ekob/rossija_v_mirovoj_ekonomike_o_razlichijah_v_proizvoditelnosti_truda_i_ih_prichinah_2015-07-08.htm (29.11.2015)
3. Сколько в России чиновников и много ли они зарабатывают / <http://politikus.ru/articles/33415-skolko-v-rossii-chinovnikov-i-mnogo-li-oni-zarabatyvayut.html> (29.10.2015)

4. http://so-l.ru/news/show/rosstat_kolichestvo_chinovnikov_v_rossii_v_2014_god
5. Веснин В.Р. Практический менеджмент персонала: Пособие по кадровой работе. – М.: Юристъ, 2001. – 496 с.
6. Психологический словарь / Под ред. В.В. Давыдова и др. – М.: Педагогика, 1983. – 448 с.
7. Уткин Э.А. Сборник ситуационных задач, деловых и психологических игр, тестов по курсам “Менеджмент”, “Маркетинг”: Учебное пособие. – М.: Финансы и статистика, 1997. – 64 с.
8. Самоукина Н.В. Психология и педагогика профессиональной деятельности. – М.: ЭКМОС, 2000. – 384 с.
9. Государственная служба (комплексный подход): Учеб. пособие. – 2-е изд. – М.: Дело, 2000. – 440 с.
10. Комментарии к Федеральному закону “Об основах государственной службы Российской Федерации” и законодательству о государственной службе зарубежных государств – М.: Инфра-М, 1998. – 369 с.
11. Бондырева Т.Н. Секретарское дело: Практ. пособие. – М.: Высш. шк., 1989. – 383 с.
12. Стаханов Д.В., Жирный Н.В., Okulich-Kazarin V.P. Мировой опыт применения гибких коллективных систем вознаграждения труда / Восьмі економіко-правові дискусії: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, Львів, 2015. – с. 16-20.

ДЕМОГРАФИЯ И МЕЖНАЦИОНАЛЬНЫЕ ОТНОШЕНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ КАРАКАЛПАКСТАН НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ

Обширный круг вопросов развития народонаселения, формирование и использование трудовых ресурсов в Каракалпакстане не раскрыт. Он требует своего глубочайшего изучения: раскрытие сущности вопросов воспроизводства населения и трудовых ресурсов и проблем использования имеющегося трудового потенциала в современных условиях.

Высыхание Аральского моря принесла и приносит не мало бед населению близлежащих к нему районов и наиболее всего от этого страдает население Республики Каракалпакстан. По данным Министерства экономики и статистики население Каракалпакстан в 1999 г. составило 1494,7 тысяч человек по сравнению с 1989 годом выросло на 22,4 %.

Сегодня население республики Каракалпакстан превышает предыдущую перепись (1989) почти на 23 %. За этот период изменился и темп урбанизации населения. Если за годы переписей 1959, 1970, 1979, 1989 гг. доля городского населения составляла соответственно 27, 37, 42, 48 процентов, то по данным 1999 г. она составляет 48%. Тенденция высокого роста городского населения за последние 10 лет стабилизировалась. Перемещение сельского населения в город не приводит к сильному спаду сельского населения, ее уменьшение происходит за счет сокращения населения, занятого сельскохозяйственным трудом, ушедших на учебу и по окончании ее не возвратившихся в сельскую местность населения. Так же объясняется аграрно – индустриальной направленностью экономики республики.

В последние годы в Каракалпакстан растет численность как городского, так и сельского населения. Рождаемость в республике обусловлена устойчивым параметром воспроизводства, низкой степенью урбанизации, традициями многодетности в семье, что еще социально–экономические культурные факторы не оказывают влияния на внутрисемейное регулирование семьи.

На современном этапе республика не перешла к так называемому «современному типу воспроизводства», для которых характерны низкий рост рождаемости, а следовательно и низкий естественный прирост, процесс старения населения. Среднегодовой темп роста численности населения за 1989-1999 гг. составил 2,2 %, тогда как в предыдущие за 1979–1989 гг. составили 3,5%.

Например, население Республики Каракалпакстан за 1996–1998 гг. выросло на 43,9 тысяч человек, что в среднем составляет 1,5 % в год. При этом мужчин выросло на 22,6 тысяч человек (1,6%), а женщин на 21,3 тысяч человек (1,4 %). Анализ показывает, что городское население составляет в 1998 г. 554,3 тысяч человек,

а сельское – 926,7 тысяч человек. Количественно городское и сельское население к 1996 году увеличилось, но процентное соотношение их осталось прежним. Темпы роста городского населения в среднем составили 1 1,6 %, а сельское – 1,5 %.

Основным источником воспроизводства населения является естественный прирост. Он например, в 1996 г. (на 1000 человек) составил 18,57 человек. Следует отметить, что в последние годы естественный прирост населения значительно упал (на 16,1 человек) по сравнению с 1989 г. (перепись населения), который составлял 38,4 человек.

Анализ воспроизводства населения позволил выявить основные закономерности в Республике Каракалпакстан:

- устойчивые темпы воспроизводства населения;
- высокий уровень рождаемости.

Причинами такого роста рождаемости считаем традиции многодетности, что население региона еще не подошло к тому уровню, когда начинают вступать действия закономерности, оказывающие влияние на рождаемость населения, то есть факторы регулирующие плодovitость.

Основным источником воспроизводства населения является естественный прирост. Он зависит от уровня рождаемости и смертности. Естественный прирост населения Республики Каракалпакстан на 1999 г. (1000 человек) составил 18,9 человек.

Характерной региональной особенностью в республике, как в настоящее время, так и в перспективе, является быстрый рост трудовых ресурсов. С 1990 по 1998 гг. трудовые ресурсы республики возросли на 22,0% и составили 126,6 тысяч человек. Трудовые ресурсы в 1998 г. составили 699,8 тысяч человек или 47% от всего населения. Различия имеют также климатические условия для использования трудовых ресурсов, в районах Чимбай, Тахтакупыр, Караузяк, Шуманай – где эти условия более суровы по сравнению с Турткулем, Бериуни и Амударьей.

В регионе с быстрорастущим населением, где обострились экологические проблемы, есть проблемы эффективной занятости. Вопрос требует особого учета создания новых рабочих мест и развития рыночных отношений. В период перехода республики на рыночные отношения все большую роль играет дальнейшее совершенствование сферы управления экономикой и хозяйственного механизма. Повышение эффективности общественного производства, его интенсификация составляет основу последовательной оптимизации процессов воспроизводства рабочей силы, органического сочетания количественных и качественных аспектов развития трудовых ресурсов.

За последние годы в отраслях общественного производства республики произошли заметные структурные сдвиги в сфере занятости. Значительное развитие получили малый бизнес, предпринимательство, повысилась само занятость населения.

Основной источник формирования трудовых ресурсов республики – население в трудоспособном возрасте. Доля населения в трудоспособном возрасте по данным Министерства труда в 1999 г. составляет 46,8%. Из общего числа трудоспособного населения в общественном производстве занято – 55,3%, в домашнем и личном подсобном хозяйстве – 35,4% и учащиеся с отрывом от производства составляют 9,6 %.

На снижение доли занятых в общественном хозяйстве скорее всего повлиял переход экономики на рыночные отношения, а рост доли незанятого населения

произошел за счет сокращения с производств излишней рабочей силы, в том числе молодежи и женщин имеющих низкую профессиональную квалификацию. Высокая доля молодежи в составе трудовых ресурсов является основной причиной повышения удельного веса лиц обучающихся в различных учебных заведениях с отрывом от производства. Их возрасты находятся в основном в пределах 16 – 24 лет.

Для того, чтобы представить более яркую картину о трудовых ресурсах Каракалпакстана проведем некоторый анализ относительно возрастного состава населения в трудоспособном возрасте и его динамику изменения.

Как видно доля молодежи представляет подавляющее большинство более 55,3%. Следующее место занимает группа населения средних возрастов (30–49). Этой группе приходится 35,8 % населения в трудоспособном возрасте. Однако эта группа населения является наиболее высокой трудовой, активной частью в формировании рабочей силы. Его уровень составлял около 95% (по переписи населения 1989 г.).

Следует отметить, что эта часть населения наиболее устойчива в профессиональной и трудовой деятельности. Эту устойчивость предопределяет такие черты как выбор профессии и места жительства, а также возросший опыт в производстве, которые свойственны данной группе населения.

Однако в целом доля этой группы населения с 1970 г. имели тенденцию к снижению. В дальнейшем следует ожидать увеличение доли населения в трудоспособном возрасте средней группы. Так как в группу «средних» вступит большое число населения из группы молодежи доля которых в 1999 г. составила более 55,3% населения в трудоспособном возрасте.

Старшая группа трудоспособного населения нами разделена на две группы. Так как для мужчин предпенсионный возраст начинается с 56 лет, а для женщин (имеющие менее 5 детей) с 51 лет.

И это дает возможность более ясно представить картину этой части трудоспособного населения. Таким образом, анализ воспроизводства населения и формирование трудовых ресурсов показал, что Республика Каракалпакстан имеет свои особенности. Основным из них можно назвать следующие:

- высокий естественный прирост населения, за последние десятилетия который составил 2 % в год;
- география расселения населения, существенное различие плотности населения по районам республики;
- высокий темп урбанизации населения, доля городского населения в 1999 г. составила 51,6%;
- большая доля молодежи в трудовом потенциале;
- низкая доля лиц занятых в пенсионном возрасте;

К перечисленным особенностям воспроизводства населения и формирования трудовых ресурсов необходимо также отнести сложившуюся экологическую обстановку региона. Отрицательное влияние высыхание Аральского моря на природу Каракалпакстана значительно осложняет проблемы социально-экономических условий занятости населения региона. Следовательно при изучении вопросов эффективной занятости населения необходимо и учитывать и экологические факторы.

Мельянюкова Л.В.

к.е.н., доцент

Дяченко Д.О.

магістр «Облік і аудит»

Національний університет біоресурсів
та природокористування України**ЕВОЛЮЦІЯ ПОГЛЯДІВ НА СУТЬ КАТЕГОРІЇ «ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ»**

В умовах ринкової економіки діяльність виробничих підприємств спрямована на отримання максимально можливої економічної вигоди, яка знаходить свій прояв у фінансових результатах, що відображають всі напрямки діяльності підприємства – рівень його технологій та організації виробництва, ефективність системи управління, контроль за рівнем витрат тощо.

Сутність фінансових результатів в загальноекономічному розумінні розглядається як результат порівняння доходів звітного періоду з витратами. При цьому доходи привірюються до споживчої вартості виробленої продукції (робіт, послуг), а витрати – до фактичної їхньої вартості (собівартості). У разі ефективності виробничо-господарської діяльності такі результати виступають у вигляді прибутків, в протилежному випадку – у вигляді збитків.

Прибуток посідає одне з головних місць у загальній системі вартісних інструментів ринкової економіки, що забезпечує стабільність підприємства, гарантує його фінансову незалежність. Від обсягів прибутку залежать обсяги можливостей підприємства по оновленню власної матеріальної бази, розвитку нових виробничих програм, розширенню напрямків діяльності, асортименту продукції та інше.

Необхідність дослідження економічної природи прибутку в економічній системі пов'язана з виникненням товарно-грошових відносин і розвитком інституту власності. При цьому до сучасного бачення сутності прибутку економічні теоретики наближалися поступово в процесі дослідження та розвитку теорій прибутку, а звідси різним було й розуміння сутності прибутку та джерела його походження.

Щодо визначення прибутку – представники різних економічних шкіл по різному трактували його економічну природу, тобто мали різне бачення умов виникнення прибутку, відносин та власності які він виражає. Тому з'ясування сутності і значення фінансових результатів нерозривно пов'язано з дослідженням різних економічних шкіл.

Переважає більшість вчених пов'язує виникнення поняття «прибуток» з часами появи початкових форм капіталу та виникнення товарного виробництва. Тому меркантилізм став першою економічною школою, яка займалася визначенням категорії прибутку. Меркантилісти стверджували, що прибуток виникає за рахунок продажу товарів за ціною, яка є вищою за їх вартість, тобто прибуток створюється в сфері крутообігу. Згідно їх поглядів, все можна купити за золото і гроші, які є багатством людей.

З подальшим розвитком економічної науки, капітал із сфери торгівлі перетікав у виробництво, що призвело до виникнення фізіократичної школи, яка вважала головним джерелом багатства аграрне виробництво та ототожнювала це багатство з

багатством природи, що виникає лише природним шляхом. Тобто основною думкою фізіократів було те, що тільки за рахунок природної родючості землі відбувається зростання та накопичення багатства, а тому вони відкидали можливість створення прибутку у сфері промислового виробництва.

Представники класичної економічної школи трактували прибуток, як особливу категорію фінансових результатів та досліджували його у взаємозв'язку процесу накопичення капіталу та факторами багатства суспільства. Вони вважали джерелом прибутку виробництво стверджуючи, що першоджерелами будь-якого доходу є заробітна плата, прибуток і рента та розглядали прибуток і заробітну плату як складові вартості, а не як її джерела, та вважали що сама вартість створюється працею.

Неокласична економічна теорія, базуючись на твердженнях класичної школи надавала прибутку однофакторне та багатофакторне тлумачення. При однофакторному тлумаченні формування прибутку здійснювалось за рахунок капіталу та визначалося ціною цього виробничого фактору, не приймаючи до уваги інші важливі фактори, такі як земля та праця. Багатофакторне трактування прибутку полягало у розгляді його як комплексного доходу усіх задіяних виробничих факторів.

Інституціоналістична теорія прибутку будувалась не на основі умов ринку та конкуренції, а на характері поведінки різних соціальних груп та взаємодії неекономічних соціальних явищ та твердженнях, що на фінансові результати впливають різні суспільні неекономічні інститути, такі як науково-технічний прогрес, держава, соціальні групи, профспілки та інші.

Іншою теорією формування прибутку є теорія трудового доходу, що посиляється на існування певної групи працюючих (підприємців) поряд з робітниками. Основною функцією підприємців є організаторська, а прибуток трактується як винагорода підприємців поряд із заробітною платою працівників. Тобто прибуток становить оплату підприємницької функції.

Вагомий внесок у розвиток поняття фінансових результатів внесла марксистська теорія яка дослідила поняття доданої вартості, що створюється працею найманих працівників понад вартість робочої сили, а джерелом прибутку є додатковий продукт, який створюється у процесі виробництва та реалізується в сфері обігу. Перетворення новоствореної доданої вартості у вартісний показник прибутку, як перевищення суми від продажу товару над витратами на його виробництво, неможливе без сфери обігу. Сутність прибутку за цією теорією трактується у розрізі джерел створення суспільного продукту: спожиті засоби, необхідна і додаткова праця. Додана вартість поділяється в процесі розподілу на прибуток виробників та торгових підприємств, процент та рентну плату.

Слід також відмітити, що велика кількість науковців розглядає економічний зміст фінансових результатів через їх функції:

- нагромадження, що знаходить свій прояв у разі позитивного значення фінансових результатів, тобто прибутку, і проявляється в тому, що позитивні фінансові результати стають основним ресурсом для збільшення власних активів підприємства та сприяють розширеному відтворенню;

- стимулювання, що знаходить свій прояв у вигляді заохочення управлінських працівників підприємства та підвищення ставки заробітної плати по результатам виробничо-господарської діяльності;

– розподілу, що виражається у привласненні та розподілі прибутку між підприємством, власниками та державою.

Крім того, деякі науковці крім вищевказаних функцій фінансових результатів виділяють ще й функцію стимулювання ризику та виправлення помилок мотивуючи це тим, що показник фінансового результату найкраще відображає вигідні види діяльності підприємства і слугує поштовхом до інвестування у такі види діяльності.

Історичний розвиток економічної думки демонструє прагнення вчених до найбільш точного та повного визначення ролі та значення фінансових результатів в діяльності окремого підприємства, і, відповідно, його відображення в бухгалтерському обліку.

Таким чином, теорія походження фінансових результатів є питанням постійного вивчення та розвитку. Вона являє собою економічну категорію яка повністю відображає діяльність підприємства, характеризує кількісні і якісні показники результативності всієї його діяльності, а фінансовий результат сільськогосподарської діяльності у відповідності до вітчизняної практики бухгалтерського обліку визначається як доходи, що виникають в результаті первісного визнання та реалізації сільськогосподарської продукції і біологічних активів, за вирахуванням витрат, пов'язаних з виникненням цих доходів, скориговані на зміну справедливої вартості біологічних активів на дату балансу.

Соболева С.В.

кандидат с-г наук, доцент

Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти

ЗНАЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АПК У ВИРІШЕННІ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ

Ключові слова: аграрний сектор, інноваційний розвиток, продовольча безпека, новітні технології.

Key words: agriculture sector, innovative development, food safety, new technologies.

Продовольча безпека впродовж усієї історії людства залишається вузловою для будь-якої держави. Життєдіяльність кожної людини здійснюється шляхом забезпечення, перш за все, основних потреб у продуктах харчування. Тому саме на основі концепції продовольчої безпеки базується сучасна аграрна політика переважної більшості країн світу.

Рецесія світової економіки посилила увагу до проблеми забезпечення продовольством. Якщо у попередні роки продовольча криза прив'язувалась до певних регіонів, то нині уже глобальна продовольча криза розглядається як недалеке майбутнє не лише для населення слабо розвинутих країн, а й раніше процвітаючих. Втіхою може бути лише твердження, що криза поки що знаходиться в зародковому стані, а справжня війна за харчі у світі розпочнеться зовсім скоро. Адже, за даними ООН, потреба у зернових до 2030 року зросте на 50 %, а до 2050 року – вже на цілих 100 %. Як прогнозує більшість експертів, населення планети в середині XXI сторіччя сягне 9,1 млрд. чоловік. Зазначимо, що уже за сьогоднішніх 6,5 млрд. тиск на природу шалений, не вистачає багатьох ресурсів, а глобальні зміни клімату погіршують прогнози збереження якості та кількості ресурсів [1].

На початку XXI століття у світі було майже 600 млн. т зерна в запасі, а нині лише 328 млн. т. Не зважаючи на нарощування виробництва зернових, не вдається задовольняти зростаюче споживання [2].

Переміщення зерна (головного його виду – пшениці), а також його споживання у світі наведено у таблиці 1 [3].

Україна історично була однією із житниць світу, оскільки має найбільш ро-

Таблиця 1

Основні показники виробництва і споживання пшениці, млн. т.

	2012/2013	2013/2014	2014/2015
Виробництво	307,3	518,8	458,2
Торгівля	310,2	335,7	330,8
Споживання	327,3	420,6	465,7
Запаси	502,7	573,9	565,8

дючі ґрунти, зокрема тут зосереджена майже третина від загального світового обсягу чорноземів. Якщо дивитися в майбутнє, то Україна може стати (навіть уже розпочався цей процес просування на світові аграрні ринки) важливим суб'єктом постачання продуктів продовольства. Правда, поки що продуктивність українського агропромислового сектору є лише 50 % від того рівня, якою вона може бути. На це є об'єктивні та суб'єктивні причини, зокрема організаційно-економічні відносини, зміни клімату, родючість ґрунтів тощо.

За підрахунками голови Конфедерації аграріїв, до 2020 року аграрному сектору потрібно \$ 70–85 мільярдів. Щорічно Україні десь необхідно знаходити \$ 7–8 мільярдів інвестицій [4, 5].

Наші сільгоспвиробники люблять і плекають землю, як основний ресурс їхньої діяльності. Причому більшість із них мають сільськогосподарську вищу чи середню освіту. Але отримана свого часу освіта та система, у якій вони зараз працюють, дуже відірвані одна від одної, що не дозволяє отримати належну віддачу від землі. Ця розбіжність між набутими знаннями та сучасними виробничими й ринковими вимогами не зникає навіть при набутті певних навиків залученого у новітній процес працівника. Тому нині по всій країні відбувається зміна системи освіти та післядипломної підготовки спеціалістів. На жаль, характер цих змін має в основному виробниче спрямування без урахування форми виробництва, тобто, що воно є товарним і його результати остаточно визначаються та перевіряються ринком.

Гучні заяви про невідкладність та швидкі темпи навчання сучасним підходам праці в нових умовах не супроводжуються організаційними діями. Бо маючи величезний експортний потенціал продукції сільського господарства, що втричі більший за потреби внутрішнього ринку, Україна повинна орієнтуватися у глобальному економічному просторі й обирати оптимальні рішення в умовах дії світового ринку. А тут потрібні як економічні знання, так і уміння спілкуватися іноземними мовами. Як відомо із досвіду інших країн, зовнішньоекономічні відносини перетворюються на дуже важливий інструмент активізації підприємців у їхній діяльності та молоді у навчанні як бази для отримання професії, так і в загальній культурі. Знання і навички дозволять співставити затрати та результати і здійснювати ефективне господарювання без зовнішньої підтримки.

Для цього потрібно впровадити нові технології у сільському господарстві, оптимізувати свою аграрну політику і створити умови для залучення інвестицій.

Стан науково-технічного прогресу на будь-яких етапах розвитку АПК в більшій мірі залежить від функціонування аграрної науки, метою якої є подальше поглиблення і розширення досліджень, підготовка науково обґрунтованих рекомендацій щодо ефективної організації і вибору технології виробництва сільськогосподарської продукції та її переробки. Аналіз показує, що більшість підприємств, які впроваджують досягнення науково-технічного прогресу, домагаються поліпшення своїх виробничих та економічних показників. Передові господарства, долаючи кризову ситуацію, в основному зовнішнього характеру, використовують в агропромисловому виробництві досягнення науки і техніки. Проте, в цілому по АПК цього поки що не відбувається. Спостерігається зворотний процес – вимушений перехід до примітивних методів ведення господарства.

У розвинених країнах аграрна наука є найбільш комерціалізованим сектором

наукових досліджень. Інша проблема цієї сфери – дуже низький рівень використання досягнень аграрної науки сільськогосподарським виробництвом, що закономірно призводить до зниження якості робіт. Головна причина полягає в тому, що в Україні не сформувалися великі аграрні підприємства і не відбулася ринкова інтеграція фермерських господарств. На початку 2008 р. майже 70 % фермерів мали у своєму розпорядженні сільськогосподарські площі розміром до 100 га, у зв'язку з чим вони просто не могли застосовувати сучасні дорогі технологічні й технічні засоби виробництва. До того ж в аграрному секторі набирає обертів тенденція скуповування торговельним, фінансовим та промисловим капіталом корпоративних прав засновників сільськогосподарських підприємств, що призводить до відчуження великої кількості угідь із аграрного виробництва. На жаль, у межах нав'язаної селу доктрини неоліберальних реформ найближчим часом створити в Україні сучасне ринкове інноваційне сільське господарство, здатне в повному обсязі забезпечити потреби населення у продуктах харчування та успішно конкурувати з аграріями інших країн, фактично неможливо. Тому держава і суспільство мають здійснити масштабні заходи для захисту сільськогосподарського виробника, забезпечення економічних, правових, організаційних, соціальних та інших умов інноваційного розвитку цього важливого сектору економіки.

Традиційні механізовані технології виробництва сполучені з негативними явищами такими як: погіршення фізико-хімічних властивостей ґрунту, забруднення навколишнього середовища, погіршення якості продукції. Йде активний пошук принципово нових (високих) технологій, насамперед ресурсозберігаючих, біозахистних. Враховуючи, що в сільському господарстві в силу ряду об'єктивних і суб'єктивних причин (енерго-, матеріало- та капіталоємності), доцільно розвивати ті форми господарювання, які сприятимуть зміцненню ринку ресурсозберігаючих і біозахистних технологій, використовуючи досвід і наявні досягнення як вітчизняних, так і зарубіжних науковців.

Одним із напрямів розвитку ринку нових технологій є впровадження безвідвальних технологій обробітку ґрунту. Така система обробітку ґрунту нині застосовується у таких провідних країнах світу як Канада, США. У США взагалі перейшли на нові види обробітку ґрунту (мінімальну і нульову), яка вимагає посиленого хімічного захисту рослин від бур'янів і шкідників. Ця система отримала поширення і у нашій країні. Вона була випробувана в Полтавській області і дала позитивний результат: знизилася ерозія полів, зросла врожайність, зменшилися витрати як поточні, так і капітальні [6].

Для впровадження нових технологій можуть бути використані комерційні, державні (муніципальні) і кооперативні машинно-технологічні станції (МТС), механізовані загони, прокатні пункти, які взяли б на себе не тільки технічне обслуговування господарств і фермерів, а й впровадження нових прогресивних технологій. Вони можуть бути службами, що займаються ринком нових технологій. Поки вони виконують сільськогосподарські роботи за контрактами, дають господарствам техніку в лізинг, проводять складні види технічного обслуговування, ремонт машин.

Найбільшого поширення останнім часом одержала лізингова форма постачання господарств технікою. Поставки по лізингу більше 90 % всієї техніки дозволили послабити напругу в проведенні сільськогосподарських робіт і врятувати виробни-

ків від повного припинення виробництва. Слід зберігати лізинговий фонд на регіональному рівні, створювати лізингові компанії на місцях із залученням регіональних бюджетів, ширше використовувати позикові кошти комерційних банків, добиватися іноземних цільових інвестицій з пільговою процентною ставкою.

Так національна акціонерна компанія «Украгролізинг» впевнено освоює головні принципи роботи за новими стратегіями, задекларованими урядовою програмою, і уже може поділитися першим досвідом.

Лізингова компанія допомагає виробнику озброїтися повним комплексом машин для обраної ним технології. Вирощуєш цукрові буряки чи ріпак – будь ласка, підбирай набір машин. Постійною залишається лише орієнтація на сучасні енергозберігаючі технології, технічне забезпечення реалізації цих технологій за допомогою вітчизняної техніки нового покоління. Тому НАК почала відпрацьовувати нові напрямки і методи роботи з лізингодержувачами, а саме – приступила до поступового відходу від постачання окремих машин і обладнання до поставок повнокомплектних комплексів машин і механізмів для рослинництва і тваринництва під конкретні сучасні аграрні технології.

Техніко-технологічне переоснащення – це коли, крім машинного комплексу, потрібно потурбуватися і про початковий продукт – насіння, засоби захисту рослин, добрива, а також перевезення врожаю, його зберігання. Скажімо, товаровиробник, який вирощує зернові культури, повинен мати і тік, і спеціальний транспорт, і обладнання для первинного обробітку зерна, і можливість зберегти вирощене на сучасному елеваторі.

Для будівництва нових тваринницьких комплексів теж кардинально змінюються підходи. Це раніше було просто: передав обладнання в лізинг, наприклад, для свиногокомплексу чи виробництва молока – і збувся. А як воно там працює, який результат дає – байдуже. Головне, аби планові платежі за віддане у лізинг обладнання вчасно надходили. Хоча відомо: техніка забезпечує лише 20 % потреб тваринницького господарства, тому що під обладнання потрібне приміщення (проект, матеріали, будівництво), спеціалісти, худоба, корми тощо. Інакше не тільки жодного прибутку не матимеш, а ще й збитків наберешся, хоч і техніку та обладнання вигідно придбав. Без продуктивних тварин навіть найкраща техніка – ніщо. Тому «Украгролізинг», дбаючи про кінцевий результат агропідприємства, до комплексу сучасних машин обов'язково додаватиме ще й змогу взяти худобу за зручними лізинговими програмами. Тобто компанія прагне забезпечити тваринницький комплекс, так би мовити, під ключ.

Із НАК «Украгролізинг» співпрацюють провідні компанії з Канади, Південної Кореї, Японії, Ізраїлю, Білорусі. Вони готові інвестувати проекти зі спорудження сучасних зернопереробних комплексів і технічного оснащення молокоприймальних пунктів. Звичайно, такі масштабні проекти стануть реальними тільки за належного сприяння нашої держави, яка забезпечить відповідні урядові гарантії подібним міждержавним угодам [7].

Сільське господарство України, незважаючи на нестабільність інноваційної активності, намагається інтегрувати передові науково-технічні розробки і адаптувати їх у власне виробництво. Свідченням цього є новітні технології рослинництва, тваринництва та енергозберігаючі системи землеробства. У рослинництві нові технологічні рішення пов'язані з селекційною роботою, генною інженерією, органічним

землеробством, мікрозрошенням, космічними інформаційними технологіями, нанотехнологіями. Сьогодні серед факторів нарощування виробництва продукції рослинництва провідне місце належить впровадженню досягнень селекції. Традиційна селекція, з огляду на значні витрати часу й великі масштаби схрещувань і досліджуваного селекційного матеріалу, витісняється маркерною. Маркерна селекція, відрізняється від традиційної селекційної роботи тим, що дозволяє швидко оцінювати вихідний посівний матеріал на наявність певних генів і контролювати їх у ході селекції, підвищуючи надійність й ефективність відбору, скорочуючи період створення нових сортів і знижуючи витрати [8].

Тенденція розвитку землеробства на сучасному етапі передбачає створення умов для стабільного управління станом ґрунтів, включаючи гідрологічні, термічні, біологічні режими. Визначальна роль у розв'язанні цього питання належить зрошенню та осушенню земель, широке застосування яких істотно знижує залежність сільськогосподарського виробництва від умов природного вологозабезпечення. Спроба раціоналізувати процес землеробства обумовила використання космічних інформаційних технологій, зокрема, системи «Rapid Eye», CORINE Land Cover (Coordination of Information on the Environment), Global Positioning System (GPS). З їх допомогою проводиться моніторинг урожайності і розраховується кількість ресурсів, зокрема добрив чи гербіцидів, необхідних

для використання з урахуванням конкретної ситуації. Це дає змогу скоротити виробничі витрати за рахунок ефективнішого використання матеріально-технічних ресурсів, а також знизити рівень негативного впливу на природне середовище [9].

Значну стурбованість також викликає ефективність освоєння досягнень науково-технічного прогресу в тваринництві, оскільки воно так і залишається однією з депресивних галузей сільського господарства, яка, хоч і повільно, але створює умови для прискорення технологічно-інноваційної модернізації. Прогресивні технології у галузі тваринництва полягають у впровадженні інтенсивних систем годівлі, біотехнологій, сучасного техніко-технологічного забезпечення, селекційно-племінної роботи, енерго- та ресурсозберігаючих технологій. У сфері виробництва продукції тваринництва питання раціональної відгодівлі тварин має істотне фізіологічне, господарське і економічне значення. Це обумовлено впливом складу та якості раціонів на здоров'я, відтворну здатність, інтенсивність росту та розвитку, параметри продуктивності, здатності виконувати функції життєдіяльності тварин.

Основним засобом розвитку тваринництва є селекційно-племінна робота, спрямована на покращення породних якостей тварин за рахунок інтенсивного використання високопродуктивних, породних племінних плідників, які стало передають своєму потомству здатність до розвитку господарсько-корисних ознак. В Україні, відповідно до завдань «Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року», передбачено створення сучасної державної системи селекції у тваринництві. Результативність племінної роботи тісно пов'язана з відтворенням, темпами оновлення основного стада, забезпеченням високо цінним генетичним матеріалом, а в перспективі – зі створенням вітчизняного ринку племінних ресурсів, який би повністю забезпечив внутрішню потребу та орієнтувався на експорт.

Однак, крім перспектив, селекційно-племінна діяльність у тваринництві має низку проблем, в тому числі: зменшення вітчизняного поголів'я; необхідність

ідентифікації племінних тварин, контролю за достовірністю обліку її походження і продуктивності; використання племінних ресурсів низької генетичної якості; недосконалість інформаційної бази з племінної справи; недостатнє впровадження у виробництво науково-технічних досягнень з питань генетики і селекції тварин; обмеженість фінансового забезпечення заходів із збереження генофонду існуючих, локальних і зникаючих вітчизняних порід тощо [10].

На сьогодні намітилась тенденція до оновлення технологічної бази тваринницьких ферм новітнім обладнанням для утримання тварин. Науковий центр розробив проект і виконує реконструкцію старих ферм і приміщень, із заміною і установкою устаткування нового покоління, що готують зволожені ферментовані гомогенні корми із суміші зернових. Реконструкція виконується без зупинки виробництва, при мінімальних витратах, недорого, що згодом дає великий прибуток при утриманні свиней, телят і ВРХ. Окупність від 6–2 місяців при утриманні від 100 до 10000 голів. Після реконструкції ферми з кормороздачею та новим обладнанням, при утриманні на рік на відгодівлі до 100 голів свиней по технології годування зволоженою повноцінною ферментованою гомогенною кормовою сумішшю із суміші зернових, яку забезпечать кормоагрегати серії АКСМ «Мрія», ви гарантовано отримуєте чистого прибутку в сумі 354500 грн. Розрахунок прибутку при новій технології на 1 голову відгодівлі свиней до 100 кг живої маси за 5,5 місяців [11].

Окрім того, забезпечення конкурентоспроможності українського аграрного сектору неможливе без активної інноваційної діяльності. У світі за рахунок інновацій нині забезпечується половина сумарної ефективності економіки. Що ж гальмує розвиток тваринництва в Україні? Значним бар'єром для успішного розвитку тваринництва є недосконалість нормативно-правових актів щодо аграрної політики держави. В Україні необхідно сформувати досконалу правову базу, яка б захищала інтереси виробників сільськогосподарської продукції. У наших умовах для стимулювання інноваційних процесів на селі доцільно зберегти фіксований сільськогосподарський податок як ефективний механізм стимулювання інноваційного розвитку. Важливо також зберегти спеціальний режим оподаткування ПДВ для сільськогосподарських виробників, що передбачено концепцією податкової реформи-2016, представленої Міністерством фінансів України наприкінці серпня. У разі його скасування 70 відсотків молочного скотарства країни одразу піде «під ніж». З точки зору продовольчої безпеки ситуація вкрай ускладниться тим, що ми повністю залежатимемо від імпорту, насамперед молока, яєць та м'яса. А ці товари становлять основу споживчого кошика українців. Слід також поступово переходити до загальновизнаної світової практики державної підтримки інноваційної діяльності. За підрахунками фахівців, обсяги такої підтримки у країнах Європи пропорційно галузевій структурі ВВП у 3-5 разів вищі, ніж в Україні, а в структурі бюджетних видатків чи на гектар землі – у 10-15 разів. Зважаючи на економічні та фінансові проблеми, державну підтримку галузі можна посилити системою ринкового страхування ризиків господарювання на селі [12].

Формування інноваційної системи в агропромисловому комплексі відбувається за дуже несприятливих умов (недостатнє забезпечення наукової сфери матеріально-технічними ресурсами, обмеженість інформаційних ресурсів, втрата висококваліфікованих працівників тощо). Зараз більшість вітчизняних агропідприємств неспроможні виготовляти високоякісну й конкурентоспроможну продукцію, що є наслідком таких

негативних явищ, як: застарілий машинно-тракторний парк, диспаритет цін на продукцію промисловості й сільського господарства, постійне зростання цін на паливо-мастильні матеріали, недосконала кредитно-фінансова система й законодавча база та ін. Ці проблеми особливо загострилися після входження України до структур Світової організації торгівлі, що вимагає від нашої держави постачання на світовий ринок високоякісної конкурентоспроможної продукції. Постає гостра необхідність у переорієнтації наявної державної політики на високоефективну інноваційну, оскільки держава забезпечує фінансування і вибір пріоритетів в інноваційній сфері, стратегічне планування, визначення переліку товарів і послуг, які можуть стати предметом державного замовлення, створення механізмів самоорганізації в інноваційній сфері, заохочення інвесторів за участь в інноваційних проектах, експертизу й аналіз таких проектів.

Українські аграрії нарешті дочекалися прийняття чіткого документу, на який можна орієнтуватися, принаймні, упродовж наступних кількох років. Йдеться про державну цільову програму впровадження в АПК новітніх технологій виробництва сільгосппродукції, розраховану до 2016 року. Відтепер багатьом доведеться поновому подивитися на свої господарства і методи управління в них.

Суть Державної цільової економічної програми впровадження в агропромислому комплексі новітніх технологій виробництва сільськогосподарської продукції – дати шанс і можливість вітчизняним аграріям рентабельно, прибутково господарювати, отримувати гарантований результат і для себе, і для країни загалом.

Таким чином, інноваційна діяльність – це значний важіль, за допомогою якого необхідно подолати спад виробництва в АПК, забезпечити його структурну перебудову, наситити ринок різноманітною конкурентоспроможною продукцією та як наслідок забезпечити продовольчу безпеку країни. Перехід до інноваційної моделі економіки означає не тільки стабілізацію, а й постійне підвищення технічного та технологічного рівня вітчизняного виробництва. Результатом інноваційної діяльності в галузях АПК повинно стати підвищення врожайності сільськогосподарських культур і продуктивності тварин, продуктивності праці, зниження собівартості і матеріаломісткості одиниці продукції, приріст прибутку, а також зниження збитків від забруднення навколишнього середовища.

Література

1. <http://novynar.com.ua>.
2. http://24tv.ua/svitovi_zapasi_zerna_tsogorich_znizyatsya_na_12_n272834
3. <http://www.fao.org/3/a-i3915r.pdf>
4. Козаченко Л. УАК: українському АПК нужно 7 млрд. дол. инвестиций ежегодно. / УНІАН., 20.03.2009.
5. Білоусова Н. У поле – з фінансовим “надривом” // День. – № 60. – 08.04.2009.
6. <http://www.agroua.net/news/>
7. <http://smida.gov.ua/db/emitent/30401456>
8. Крачок Л.І. Новітні технології у сільському господарстві: проблеми і перспективи впровадження інновації в аграрному секторі / Л.І. Крачок // Сталий розвиток економіки. – 2013. – №3. – С. 224-230.
9. Інноваційні трансформації аграрного сектора економіки: [монографія] / [Шубравська О. В., Молдован Л. В., Пасхавер Б. Й. та ін.]; за ред. д-ра екон. наук О. В.

Шубравської ; НАН України, Ін-т екон. та прогнозування – К., 2012. – 496 с.

10. Про Загальнодержавну програму селекції у тваринництві на період до 2010 року: Закон України від 29.06.2010 р. № 2374-17 // Відомості Верховної Ради. – 2010. – № 37. – С. 494.
11. Соляник М. Б. Нові технології в тваринництві! Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.agrokorm.info/>
12. <http://www.golos.com.ua/article/259416>

Гришова Інна Юріївна

д.е.н, проф.

Заступник директора Центру економічних досліджень

Одеська національна академія харчових технологій

Щербата Марина Юріївна

к.е.н, доцент

Міжнародний гуманітарний університет,

м. Одеса

СУЧАСНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ РЕСУРСНО-ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Ключові слова: ресурси, потенціал, ресурсно-виробничий потенціал, трансформаційні процеси, трансформація економічної системи.

Keywords: resources, capability, resource and production potential, transformation processes, the transformation of the economic system.

Для результативного функціонування промислового підприємства необхідна не тільки наявність певних видів матеріальних та нематеріальних ресурсів, але, перш за все, їх збалансована кількісна та якісна взаємодія в реальному виробничому процесі. З припиненням централізованого розподілу ресурсів, більшість підприємств так і не змогли адаптуватися до мінливого зовнішнього середовища функціонування. Відмова держави від участі у процесах формування ресурсно-виробничого потенціалу підприємств призвела не тільки до різкого падіння рівня їх ресурсозабезпечення, але і обумовила зростання ресурсних диспропорцій, які погіршують і без того важке фінансове становище аграрного виробництва та гальмує інноваційні процеси галузі.

Таким чином, виникає об'єктивна необхідність комплексного розгляду проблем трансформації ресурсно-виробничого потенціалу підприємства та пошуку шляхів підвищення ефективності використання ресурсів в умовах інноваційного розвитку. У сучасних умовах розвитку економіки, що постійно змінюються, забезпечити стійке функціонування підприємства можна тільки на основі розробки і реалізації адекватної стратегії розвитку ресурсно-виробничого потенціалу. Для визначення перспектив розвитку підприємства необхідно оцінити, перш за все, динаміку зміни і фактичний стан ресурсно-виробничого потенціалу, а потім виявити можливості його раціонального використання з метою ефективного розвитку. У зв'язку з цим питання виміру ступеня впливу трансформації ресурсно-виробничого потенціалу на показники ефективності підприємства стають все більш актуальною науково-практичною задачею.

Дослідженню сутності і видів потенціалу підприємства, а також складових їхніх ресурсів, ступеня їх залучення і характеру участі у виробничо-господарській діяльності присвячено роботи як вітчизняних, так і зарубіжних вчених. Серед них слід виділити дослідження Лупенка Ю.О., Маліка М.Й., Анісімову Ю.А., Сафонова В.В., Чирву О.Г., Митяй О.В., Крюкову І.О., Лагодієнка В.В., Хому І.Б., Шкарлета С.М., Язлюка Б.О. та ін. [1-7] Однак, незважаючи на значну кількість досліджень різних

стратегічних і тактичних аспектів відтворення ресурсної бази підприємств, процеси формування ресурсно-виробничого потенціалу підприємства, його трансформація і визначення впливу трансформаційних процесів на показники ефективності витрат ресурсів підприємства вимагають додаткового дослідження в умовах переходу на інноваційну модель аграрної економіки.

Досліджено основні фактори, що визначають трансформацію ресурсно-виробничого потенціалу в галузях харчової промисловості. З метою класифікації всі фактори розділено на *зовнішні* (створення відтворюваних ресурсів виробництва на новій якійсній основі, цінова політика держави в галузі відтворених ресурсів виробництва, регламентовані терміни служби ресурсів, екологічні вимоги, що пред'являються до виробничої діяльності, інвестиційна політика держави, територіальна організація харчової промисловості, інші фактори) і *внутрішні* (стан власних фінансових коштів, інвестиційна політика підприємства, ступінь використання потенціалу виробничих потужностей, організаційно-технічний рівень сировинної зони і виробничого процесу, технологічна структура ресурсів виробництва, витрати виробничого ресурсу у складі виробленої продукції). Щодо матеріальних ресурсів – на сучасному етапі за наявності фінансових ресурсів підприємства, в основному, мають можливість задовольнити свою потребу в більшості з них. З сировиною ситуація значно складніша: відбувається зменшення посівних площ сировини; потенціал врожайності сільського господарства України використано не більше ніж на 40 %, що призводить до не високої рентабельності сільськогосподарських підприємств і робить неможливим фінансування їх розвитку; відбувається постійне зростання цін на сировину

Відбувається зниження кількості працездатного населення і зменшення його питомої ваги; згідно статистичних даних зменшується безробіття, але це не відповідає реальному стану справ; при цьому на підприємствах спостерігається нестача як робітників традиційних професій, так і працівників високого кваліфікаційного рівня; відбувається перерозподіл зайнятості з виробничої сфери в сферу послуг і торгівлю; відбувається зменшення рівня реальної заробітної плати. В харчовій промисловості відмічається зростання попиту на технологів і спостерігається дефіцит якісних фахівців. Отже, кадрове забезпечення інноваційного розвитку аграрного виробництва залишається досить низьким.

Основні проблеми забезпечення підприємств харчової промисловості вітчизняними обладнанням пов'язані з тим, що в Україні і раніше ніколи не вироблялись всі необхідні види обладнання; оновлення виробничих потужностей можливе лише за рахунок імпортного обладнання, що призводить до значного зростання витрат, пов'язаних з використанням основних фондів. Подібне визначає не тільки неможливість простого відтворення основних засобів і підтримання потужностей, але і різке погіршення економіки підприємств, а під час відсутності валютних коштів технічне переоснащення більшості підприємств галузі практично виключається і стає неможливою їх переорієнтація на виробництво нових видів продукції, застосування сучасних видів упаковки трансфер інноваційних технологій тощо.

Список літератури:

1. Крюкова І.О. Фінансова архітектура інноваційного розвитку молокопереробних підприємств / І.О. Крюкова // Облік і фінанси. – 2013. – № 2 (60). – С. 87-93.

2. Gryshova I. Yu., Kryukova I. A., Zamlynskiy V. A., Galickiy A. N. Scientific and methodical aspects of the formation of modern financial architecture for the enterprise. «Science progress in European countries: new concepts and modern solutions». March 28, 2013. – Stuttgart, Germany. – Volume 3. – P. 29-32
3. Гнат'єва Т.М. Проблеми формування інноваційної системи України / Т.М. Гнат'єва, І.Ю. Гришова // Інноваційна економіка. – 2012. – 12(38). – С.14-18.
4. Митяй О. В. Основные аспекты стратегического развития предприятия агропромышленной сферы / О. В. Митяй // Стратегическое планирование развития городов и регионов. Памяти первого ректора ТГУ С.Ф. Жилкина: IV Международная научно-практическая конференция (Тольятти, 30 июня 2014 года): сборник научных трудов: в 2 ч./ отв. ред. Ю.А. Анисимова.–Тольятти: Изд-во ТГУ, 2014.– Ч.1.– С.74-79
5. Митяй О. В. Основні напрямки оцінки потенційних можливостей аграрних підприємств / О. В. Митяй // Вектор науки Тольяттинского государственного университета. – 2013. – № 3 (14). – С. 55-59.
6. Anisimova Iu. (2014) MODERN APPROACHES TO THE CONSTRUCTION OF FINANCIAL INSTRUMENTS AT MARKETS OF ELECTRIC ENERGY // Czech Journal of Social Sciences, Business and Economics. 2014. T. 3. № 1 (2014).pp. 64-73.
7. Ajupov A.A., Kurilova A.A., Anisimova Iu.A. (2015) Energy Roadmap: Techno-Economic Content and Implementation Issues // Mediterranean Journal of Social Sciences, Vol 6 № 1S3, pp. 30-34

**ЕКОНОМІЧНІ КОНФЛІКТИ В КОНТЕКСТІ КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ
АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА****Ключові слова:** економічний конфлікт, конкуренція, ризик.**Key words:** economic conflict, competition, rivalry, risk.

Нарощення економічного потенціалу та конкурентоспроможності аграрного виробництва, формування та використання економічних ресурсів, функціонування фінансових та інноваційних потоків галузі реалізується в сучасних умовах структурних галузевих трансформацій та супроводжується вирішенням економічних конфліктів на всіх рівнях.

За таких умов надзвичайно актуальною постає проблема розробки ефективних організаційно-економічних механізмів, дії яких спрямовані на реалізацію потенціалу антикризового управління аграрним виробництвом в контексті ефективного вирішення економічних конфліктів, підвищення рівня адаптованості підприємств до зовнішніх і внутрішніх факторів, які визначають економічні відносини в аграрній сфері, зменшення збитків від суперечливих наслідків деструктивних економічних явищ та орієнтацію сучасного менеджменту на проекти нівелювання очікуваних наслідків вірогідних загрозливих подій.

Економічні конфлікти у виробничій діяльності переробних підприємств аграрного виробництва безпосередньо пов'язані із отриманням додаткових конкурентних переваг, асиметрією економічних інтересів суб'єктів господарювання в аспекті отриманням доходу при певному рівні ризик, що притаманно будь-якій комерційній операції.

Економічні конфлікти в аграрній сфері національної економіки досліджуються у різних аспектах, що ще раз підкреслює багатогранність та складність цієї економічної категорії. При проведенні дослідження ефективності вирішення економічних конфліктів в аграрній сфері, на наукові погляди автора вплинули дослідження таких вітчизняних вчених: Андрійчука В.Г., Бондаренка В.М., Маліка М.Я., Гришової І.Ю., Крюкової І.О., Лепи Р.М., Лагодієнка В.В., Митяй О.В., Русана В.М., Хоми І.Б., Шкарлета С.М., Шабатури Т.С., Стоянової-Коваль С.С., Язлюка Б.О.[1-7]

Систематизація наукових джерел вказує на відсутність комплексних досліджень та опрацьованих підходів серед вчених-дослідників відносно визначення змісту та основних складових управління економічними конфліктами пріоритетних напрямів формування економічного потенціалу галузі, що відповідно, повинне знайти своє віддзеркалення у різноманітні нових теоретико-методологічних концепцій, захисному інструментарію, в ефективних важелях і методах антикризового управління.

Виміри економічних деструкцій, які порушують загальний стан рівноваги економічного захисту, фіксуватимуться в процесі діагностики ефективності ви-

рішення економічних конфліктів, розкриваючись у моніторингу та оцінюванні не-впорядкованих впливів і не в повному обсязі прогнозованої динаміки коливань показників – критеріїв ефективності діяльності підприємств галузі. Це потребує опрацювання концептуальних підходів щодо суттєво звуженої дефініції «економічні конфлікти» та формування методологічного підходу щодо діагностики ефективності їх вирішення як перехідного стану досягнення економічного захисту інтересів та на-рощення ринкової вартості бізнесу аграрної сфери.

«Економічні конфлікти» як незалежна багатоаспектна складна економічна категорія знаходить своє втілення у економічних відносинах аграрної сфери національної економіки та формується через цілеспрямоване виокремлення й локалізацію методичних складових «економічного захисту», які системно відповідають за якість та оптимізацію ризиків управління пріоритетними напрямками розвитку аграрного виробництва.

Це дозволяє охарактеризувати та покращити стан економічної захищеності суб'єктів аграрної сфери, враховуючи ресурсний потенціал протистояння наслідкам впливу дестабілізуючих чинників та ризиків внутрішнього і зовнішнього середовища на майбутні фінансово-економічні результати.

Проте, незважаючи на розрізнення між наведеними вище економічними категоріями, методологічні засади діагностики ефективності вирішення економічних конфліктів господарюючого суб'єкта аграрної сфери не можна розглядати відокремлено від існуючих підходів діагностики як діяльності підприємств загалом, так і діагностики їх інтегрованого стану економічної захисту.

В сучасних умовах загострення кризових явищ у розвитку аграрної економіки, вітчизняні вчені досліджують механізми ефективного управління аграрного виробництва у призмі сукупності антикризового менеджменту: аналіз макро- та мікро-середовища, пізнання економічного механізму виникнення кризової ситуації та створення умов моніторингу зовнішнього і внутрішнього середовища, стратегічний контролінг і аналіз фінансового стану з метою виявлення можливостей банкрутства [1-3]. Всі перелічені напрями потребують ефективного вирішення економічних конфліктів та характеризують широке коло практичної реалізації їх організаційно-економічних механізмів в аспекті захисту економічних відносин суб'єктів аграрного виробництва.

Так, Гришова І.Ю. вирішення економічних конфліктів пов'язує із вирішенням прикладних економіко-математичних методів і моделей, які придатні для перевірки точності результатів системної діагностики економічної захищеності підприємства та дослідити, які з них разом із обраними критеріями дозволяють управляти і контролювати оптимальний рівень економічної захищеності[2-4] В такому контексті економічні конфлікти характеризуються як такі, що системно відповідають за захист якості перебігу основних видів діяльності підприємства в розрізі забезпечення переважної частки доходу від виробництва і збуту інноваційної продукції, зміни величини і складу власного і позиченого капіталів або розширюють економічний потенціал, забезпечуючи побудову максимально адаптованого механізму для ефективних управлінських рішень щодо економічної захищеності.[2] Отже, економічні конфлікти – це конструктивно або деструктивно направлені дії, які виникають в результаті усвідомленої конкуренції двох і більше господарчих суб'єктів, що пов'язані зовнішніми або

внутрішніми зв'язками з діяльністю підприємства та не мають умов для одночасного отримання рівних переваг, з метою присвоєння, використання або розпорядження матеріальними або фінансовими ресурсами необхідними для досягнення головної цільової функції підприємства, за допомогою економічних, соціальних та політичних методів.

Важливою теоретичною та прикладною проблемою є визначення економічних конфліктів з точки зору конкурентоздатності аграрної сфери, що дозволяє виділити логічний ланцюжок конкурентоспроможності. На рівні держави конкурентоспроможність визначається успішною діяльністю галузей економіки. В свою чергу, конкурентоспроможність галузей АПК має регіональний аспект, обумовлений розмірами території України, відмінностями соціально-економічного розвитку регіонів, особливостями самого комплексу. В цьому ланцюжку немає другорядної ланки. Всі ланки взаємопов'язані, взаємодіють і взаємообумовлюють конкурентоспроможність національної економіки в цілому. Без конкурентоздатної продукції не може бути ефективної діяльності підприємства, успіх якого багато в чому визначається умовами регіону, де воно розташовується. Облік регіональних відмінностей сприяє придбанню конкурентних переваг в процесі вирішення економічних конфліктів на рівні агропромислової галузі.

Список літератури:

1. Хома І.Б. Формування сутності впливу бізнес-конфліктів на стан економічної захищеності підприємства / Хома І.Б. // Науковий вісник Херсонського державного університету. С. 215-218.
2. Гришова І.Ю. Соціально-економічне розвиток підприємств в контексті рішення економічних конфліктів / Гришова І.Ю., Лебедь Л.Е. // Актуальні проблеми економіки та управління. 2015. № 2 (6). С. 33-37.
3. Стоянова-Коваль С.С. Аналітичне забезпечення економічного розвитку підприємств з позицій інвестиційної привабливості / І.Ю. Гришова, С.С. Стоянова-Коваль // Проблеми і перспективи економіки та управління: науковий журнал / Черніг. нац. технол. ун-т. – Чернігів: Черніг. нац. технол. ун-т, 2015. – № 2. – С. 195-204.
4. Gryshova I. Ukraine's positions in international ratings evaluation as a factor of its competitiveness/ I. Gryshova, I. Kryukova, O. Mityay // Економічний часопис-XXI. – 2015. – № 5-6. – С. 24–27.
5. Митяй О.В. Джерела формування конкурентних переваг АПК України / О.В. Митяй// Вісник Кібіт – 2014.– Випуск №3 (25) – С. 60-64
6. Митяй О.В. Особливості формування і оцінки конкурентоспроможності в аграрній сфері /О.В. Митяй // “Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія “Економічні науки”: науковий збірник / Черніг. нац. технол. ун-т. – Чернігів: Черніг. нац. технол. ун-т. – 2014. –№ 3(75). – С.106-112
7. Крюкова І.О., Ніколюк Е.В., Лебедева В.В. Система фінансової безпеки та механізм нейтралізації ризиків економічної діяльності / І.О. Крюкова, Е.В. Ніколюк, В.В. Лебедева. // Матеріали Науково-практичної конференції «Наука та суспільство» 21-22 березня 2013р. – Лондон, 2013. – С. 244-258.

СУЧАСНІ ПЕРЕДУМОВИ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Ключові слова: диверсифікація, агробізнес, аграрні підприємства, диверсифіковане виробництво.

Keywords: diversification, agribusiness, agricultural enterprises, diversified production.

Забезпечення ефективності функціонування аграрних підприємств вимагає розробки такої програми дій, яка б спрямовувалася на розвиток його потенційної багатофункціональної діяльності з метою мінімізації ймовірних фінансово-економічних ризиків і можливих втрат капіталу. Йдеться насамперед про диверсифікацію як основу структурної модернізації економічної діяльності аграрних підприємств.

Потенціал економічного зростання аграрної сфери за рахунок диверсифікованого виробництва є об'єктом досліджень М. Маліка, Т. Панюк, В. Ткачука, О. Томіліна, І Гришовой, В.Лебедевой, Б.Язлюка та ін. [1-3].

Досліджуючи процес диверсифікації за своєю економічною сутністю і змістом, можемо стверджувати, що це дещо ширше явище порівняно зі спеціалізацією, кооперуванням і комбінуванням сільськогосподарського виробництва, оскільки охоплює не лише виробництво, а й усі природно-ресурсні і виробничі чинники, ринки, систему господарювання. З огляду на це, диверсифікацію агробізнесу слід розглядати як одну з економічних стратегій, що пов'язана з ідентифікацією комбінацій таких видів сільськогосподарської діяльності, урізноманітнення й розширення яких сприятиме зростанню рівня прибутковості агропідприємств, а відтак соціально-економічній стабілізації галузі та сільського розвитку.

Однак при прийнятті рішення про диверсифікацію агробізнесу слід ще враховувати ряд особливостей сільського господарства:

- розбіжність робочого періоду з виробничим періодом (сезонність);
- взаємозв'язок біологічних та економічних процесів;
- розосередження території;
- земля виступає як засіб виробництва;
- перехід до соціальної відповідальності бізнесу.

Саме від цих особливостей великою мірою залежить результат діяльності сільськогосподарського підприємства та його економічна ефективність, що, у свою чергу, відбивається на функціонуванні АПК. Також варто зазначити, що соціальна відповідальність бізнесу виступає стратегічною формою взаємодії підприємств з державою і громадськістю, оскільки поряд з економічними чинниками все більшу роль у забезпеченні конкурентоспроможності, досягненні високої продуктивності та

прибутковості виробництва починають відігравати неекономічні показники роботи підприємства [2].

Потреби у диверсифікації діяльності сільськогосподарських підприємств мотивовані низкою об'єктивних передумов природного та економічного порядку, відмінними рисами аграрного виробництва від інших галузей матеріальної сфери економіки. Томілін О. О. виділяє такі передумови диверсифікації підприємств агробізнесу:

- удосконалення системи державного регулювання АПК;
- удосконалення організації праці та підвищення кваліфікації керівників та робітничих професій;
- впровадження прогресивних технологій, механізації, комп'ютеризації агропромислового виробництва;
- організація раціонального поєднання інноваційної політики з застосуванням інвестицій;
- детальний аналіз фінансово-економічної характеристики сільськогосподарського підприємства;
- ефективний розвиток соціальної інфраструктури;
- інтеграція переробних підприємств АПК [4].

Враховуючи сучасні умови господарювання в нестабільному економічному середовищі, Малік М. Й. виокремлює наступні актуальні передумови диверсифікації виробництва в аграрній сфері: перехід економіки України від командно-адміністративної системи господарювання до ринкових економічних відносин; науково-технічний прогрес; зміни у психології людей, перелом поглядів українців на свої майбутні перспективи [1].

Такі передумови актуалізують необхідність використання сільськогосподарських і несільськогосподарських виробництв, які мінімізують ризики в несприятливі періоди діяльності підприємств галузі. Однією з умов захисту від можливих ризиків, спричинених насамперед залежністю сільськогосподарської діяльності від несприятливих погодних умов та мінливістю кон'юнктури аграрного ринку, є обов'язковість розроблення й дотримання методологічних принципів, які формують організаційний та соціально-економічний механізм диверсифікації, забезпечують її життєздатність і саморозвиток. На думку В. Ткачук, це принципи альтернативності, акумулятивності, гуманізації, інституційності, інноваційності, інформаційності, інтеграційності, еволюційності, комерційності, синергії [3].

Розвиток диверсифікаційних компонентів надає нові можливості для комплексного та ефективного використання наявних матеріальних і нематеріальних ресурсів підприємства. При цьому найважливішу роль для прискорення диверсифікаційних процесів повинно відігравати інфраструктурне забезпечення аграрного ринку. Дієздатність основних елементів інфраструктури гарантує не лише здійснення процесу диверсифікації сільськогосподарського виробництва, а й безперервність товарообміну агропромислової продукції та підвищення ефективності діяльності підприємств агробізнесу.

Таким чином, для підвищення рівня диверсифікації діяльності агропідприємства необхідно проаналізувати актуальні об'єктивні передумови та всі можливі фактори впливу, враховуючи в кожному випадку специфіку виробництва, структу-

ру конкуренції на ринку збуту готової продукції. На нашу думку, диверсифіковане аграрне виробництво забезпечить підприємству ефективний вплив на ринок, дасть змогу обрати чітку стратегію свого розвитку, а це в свою чергу забезпечить отримання високих активів, уникнення можливого ризику. Крім того диверсифікація діяльності агропідприємств, що є основою стратегічного розвитку агропромислового комплексу в цілому, дозволить найбільш повно і раціонально використовувати природний і виробничий потенціал, розширити асортимент і збільшити обсяги виробництва продукції АПК, а також забезпечить стабілізацію ефективної економіки.

Список літератури:

1. Малік М. Й. Актуальні питання диверсифікації виробництва в аграрній сфері [Електронний ресурс] / М. Й. Малік // Ефективна економіка (Електронний журнал). – 2012. – № 12. – С. 260. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1689>
2. Панюк Т. П. Роль соціальної відповідальності бізнесу в діяльності молокопереробних підприємств. / Т. П. Панюк // Проблеми і перспективи економіки та управління: науковий журнал / Черніг. нац. технол. ун-т. – Чернігів: Черніг. нац. технол. ун-т, 2015. – № 2 (2). – С. 118 – 122.
3. Гришова И.Ю. Стратегия внедрения инструментов коммерциализации экотехнологий/ И.Ю. Гришова// Стратегическое планирование развития городов и регионов. Памяти первого ректора ТГУ С.Ф. Жилкина: сборник научных трудов V Международной научно-практической конференции (Тольятти, 19–20 июня 2015 года) / отв. за выпуск Ю.А. Анисимова. – Тольятти: Изд-во ТГУ, 2015. – С. 43-49.

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Ключові слова: соціальна відповідальність бізнесу, соціалізація бізнесу, соціальні аспекти, соціальна політика, конкурентні переваги.

Keywords: social responsibility of business, socialization of business, social aspects, social policy, competitive advantages.

Вітчизняні переробні підприємства, котрі реалізують програми корпоративної соціальної відповідальності, отримують конкурентні переваги в різних областях країни. Чим привабливіший сегмент ринку, тим більше на ньому з'являється конкурентів, які пропонують продукцію кращої якості та за дешевшої ціни. Тому підприємства постійно знаходяться в пошуці нових конкурентних переваг, однією з яких є соціальна відповідальність. Вона виконує соціальну та економічну функцію, задовільняючи потреби суспільства та виробників, тому впровадження в діяльності вітчизняних переробних підприємств дуже вагома та актуальна.

Вона спрямована на дотримання високих стандартів господарської діяльності, соціальних стандартів і якості роботи з персоналом, мінімізацію шкідливого впливу на навколишнє природне середовище з метою вирівнювання наявних економічних і соціальних диспропорцій; створення партнерських взаємовідносин між бізнесом, суспільством і державою; покращення результативності бізнесу в довгостроковому періоді [1].

Вагомий внесок у визначення сутності, змістової характеристики соціальної відповідальності бізнесу та виокремленні як однієї з конкурентних переваг зробили такі вітчизняні вчені та науковці, як: Гришова, О. Дудкін, І. Комарницький, О. Митяй та ін. [1-5]. Проте зважаючи на значну кількість наукових розробок, соціальна відповідальність як складова конкурентоспроможності переробних підприємств досліджена недостатньо.

Участь у розвитку соціальної інфраструктури є важливим фактором забезпечення сприятливих умов ведення економічної діяльності; вкладення ресурсів у розвиток внутрішнього середовища існування (персонал, екологія, співробітництво) приносить певні вигоди, зокрема у вигляді покращення репутації. Закордонний досвід свідчить, що свою репутацію світові корпорації розглядають як найприбутковіший та найліквідніший актив, що сприяє залученню інвестиційних потоків, формуванню економічного потенціалу та нарощенню ринкової вартості бізнесу.

Серед найчастіше використовуваних дій впровадження програм соціальної відповідальності бізнесу для іміджу переробних підприємств можна називати:

1) Покращення ефективності виробничої діяльності шляхом пошуку способів зменшення забруднення атмосфери та пристосування виробництва до екологічних, технологічних, санітарних норм та стандартів;

2) Підвищення мотивації методами матеріального та нематеріального стимулювання, що призводить до збільшення показника продуктивності праці, оскільки основний акцент потрібно робити на працівниках які є громадянами, споживачами, батьками та мешканцями певного населеного пункту, що є суспільно корисною функцією для підприємства;

3) Покращення соціально-психологічного клімату колективу психологічними факторами мотивації та турботою про працівників, що сприяє ефективності праці;

4) Підвищення кваліфікації та перекваліфікації працівників за рахунок коштів підприємства, можливість кар'єрного зросту, що сприяє усвідомленню персоналом значимості в розвитку та стабілізації компанії;

5) Підвищення репутації підприємства зменшує ризики від можливої втрати ринків, збільшує ймовірність доступу до нових перспективних ринків завдяки покращенню іміджу компанії;

6) Збільшення можливості залучення інвесторів, шляхом етичного інвестування, обумовленого привабленням етичних мотивів та етичної стратегії ведення бізнесу.

Враховуючи вищезазначені дії СББ може означати значні конкурентні переваги переробних підприємств в економіці. Тому потрібно аналізувати, що роблять у даному напрямку інші підприємства, в тому числі конкуренти, і чого вони не роблять. Можна виділити суперечливі ознаки соціалізації бізнесу, що мають місце в Україні та перешкоджають розвитку СББ: 1) простежується тенденція до поступової концентрації власності; 2) хоча після проведення приватизації значна частина власності опинилася у володіння працівників підприємств, реальні механізми участі трудового колективу в управлінні підприємством не були сформовані; 3) спостерігається поєднання функцій топ-менеджменту та власників, що стало можливим після переходу акцій, які були розподілені між працівниками, до керівників підприємств; 4) з-поміж усіх зацікавлених сторін підприємці найбільш активно готові узгоджувати інтереси з представниками владних інститутів [2; 3].

У частині взаємовідносин виробників зі споживачами і суспільством, на рівні із зобов'язаннями загального характеру можуть бути передбачені цілеспрямовані зобов'язання в розрізі таких аспектів: турбота про здоров'я та безпеку громадян; задоволення очікувань споживачів; обґрунтованість ціноутворення; відповідальність за своїх постачальників; відповідальність за тих, хто займається реалізацією продукції (послуг); етичність і порядність у відносинах зі споживачами; відкритість інформації про підприємство і продукцію (послуги); постійне оцінювання рівня задоволення потреб споживачів; пріоритет інтересів споживачів при розв'язанні конфліктів; сумлінність реклами; своєчасність сплати податків; підтримка суспільних рухів за якість і добродійність; захист природного середовища.

Отже, варто зазначити, що СББ для переробних підприємств є важливою передумовою функціонування та розвитку в довгостроковій перспективі, а також важливою конкурентною перевагою. Керівники повинні розуміти її необхідність та враховувати, як один з інструментів сучасного управління. Основним напрямом реалізації соціальної політики та СББ на переробних підприємствах повинно бути не тільки розширення заходів соціальної допомоги та підтримки населення, а й удосконалення заходів щодо розвитку людського потенціалу, підвищення якості людського капіталу, як основи економічного зростання. Потрібно зрозуміти, що рівень розви-

тку СББ є одним з головних факторів добробуту та якості життя суспільства. Окрім заходів компаній повинні враховуватись дії держави, які повинні ґрунтуватися на: розробленні та затвердженні законодавчої бази, яка забезпечить зацікавленість і стимулюватиме підприємства до СБ; проводити постійну антикорупційну політику; підтримувати бізнес-структури в реалізації положень та концепцій СББ; запровадити на державному рівні єдиний підхід до розуміння СББ в Україні; удосконалювати співпрацю у формі соціального діалогу; поширювати міжнародні стандарти та системи управління СББ в Україні.

Список літератури:

1. Гришова И.Ю. Анализ рынка птицеводства в контексте конкурентоспособности пищевой промышленности Украины. / И.Ю. Гришова// Актуальные проблемы экономики и управления. – 2014. – Вып.3.- С.53-60.
2. Комарницький І. Ф. Соціальна відповідальність бізнесу як інструмент управління сучасним підприємством [Електронний ресурс] / І. Ф. Комарницький, З. І. Галушко. – Режим доступу:http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/znpn/2010_6/7_Social.pdf.
3. Gryshova I. Ukraine's positions in international ratings evaluation as a factor of its competitiveness/ I. Gryshova, I. Kryukova, O. Mityay // Економічний часопис-XXI. – 2015. – № 5-6. – С. 24–27.
4. Гришова И.Ю. Социально-экономическое развитие предприятий в контексте решения экономических конфликтов./ И.Ю. Гришова, Л.Е.Лебедь //Актуальные проблемы экономики и управления, 2015. – №2. – С.33-37.

ПОД- СЕКЦИЯ 6. Механизмы регулирования экономики.

Єліневський Віталій Юрійович

викладач кафедри обліку і економіко-правового забезпечення агропромислового бізнесу

Тернопільський національний економічний університет

Демченко Олександр Вікторович

викладач кафедри обліку і економіко-правового забезпечення агропромислового бізнесу

Тернопільський національний економічний університет

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Ключові слова: державна підтримка, соціальна відповідальність бізнесу, аграрна сфера

Keywords: state support, agrarian sphere, social responsibility of business

Агропромисловий комплекс являє собою сукупність взаємопов'язаних галузей національної економіки, що здійснюють виробництво, переробку, насичення внутрішнього ринку та експорт сільськогосподарської сировини і продовольства. Організаційно-функціональна структура аграрного виробництва відрізняється наявністю багатьох підрозділів, в сучасних умовах вона об'єднує понад 10 галузей. За цільовою спрямованості і особливостям технологічної діяльності в АПК виділяють кілька сфер: три виробничих і одну обслуговуючу. Разом з тим товари, що реалізуються у фірмовій торгівлі, виробляються в основному в сільському господарстві безпосередньо або в інших галузях, але на основі його продукції, застосовуваної в цьому випадку в якості сировини. В даний час витрати сільського господарства формують більшу частину доданої вартості і становить близько 50% в кінцевій ціні реалізації товарів, придбаних споживачами. У цій сфері створюється більше 60% всієї продукції аграрного комплексу, 20-25% припадає на переробні і 4-5% на обслуговуючі галузі. Отже, фірмову торгівлю агропромисловою продукцією слід розглядати в першу чергу як систему реалізації продукції сільського господарства та переробних галузей, основна частка якої припадає на продовольство.

Відомі вчені аграрники Малік М.Й., Гришова І.Ю., Лагодієнко В.В., Язлюк Б.О., Чернявська Т.А. [1-7] наголошують, що розвиток бізнесу аграрного виробництва має орієнтуватися на формування в довгостроковій перспективі стійкого, ефективно функціонуючого агропромислового виробництва, що забезпечує насичення ринку доступними для всіх груп населення продуктами харчування високої якості, а промисловість – сільськогосподарською сировиною з урахуванням міжрегіонального обміну сільськогосподарської продукції та створення аграрного ринку, зближення доходів і якості середовища існування, умов отримання освіти, медичної допомоги, рівня культурного та торговельно-побутового обслуговування населення в місті і на селі, соціальної відповідальності аграрного виробника та охорону навколишнього середовища.

Досягнення цієї мети забезпечується на основі формування в АПК ефективної інституційної структури, що дозволяє раціонально використовувати природні,

матеріальні і трудові ресурси та державної підтримки агропромислового виробництва шляхом проведення цілеспрямованої підтримуючої цінової, фінансово-кредитної, податкової, інвестиційної, інноваційної і т.д. політики.

Першочерговим завданням є перелом тенденцій в стані АПК і соціальній сфері села, що склалися в кризові роки, відновлення рівня агропромислового виробництва і соціально-економічного розвитку села на основі створення організаційно-економічних умов для рентабельної роботи сільськогосподарських товаровиробників, їх соціальної відповідальності за якість аграрного виробництва та здійснення ними розширеного відтворення, розробки та реалізації регіональних програм розвитку соціальної та виробничої інфраструктури села.

Основними виробниками товарної сільськогосподарської продукції сьогодні є невеликі підприємства аграрного бізнесу, які суттєво змінили свою господарську поведінку: стали більш адекватно реагувати на ринкові сигнали, враховувати попит, шукати вигідні канали збуту своєї продукції.

Удосконалюється характер управління агробізнесом, підвищилася фінансова відповідальність за його результати. Для успішного і стабільного розвитку підприємницької діяльності агропромислового комплексу аграрним підприємствам необхідне зростання їх ресурсів, основними джерелами утворення яких є: власні кошти; залучені кошти з фінансового ринку; залучення бюджетних коштів різних рівнів.

Однак, в силу специфіки сучасного світового сільського господарства навіть успішно функціонуючі підприємства для нормальної роботи змушені користуватися державною підтримкою, а також залучати кредити та інвестиції. І все ж основну частину їх фінансування складають власні кошти, а всі інші джерела відіграють допоміжну, регулюючу і коригувальну роль. Створення фінансових ресурсів за рахунок власних і прирівняних до них коштів повинно ґрунтуватися на самоокупності підприємницької діяльності аграрних підприємств.

У свою чергу, самоокупність підприємств агропромислового комплексу повинна базуватися, насамперед, на принципах комерційного розрахунку. Багато в чому ці принципи збігаються з принципами господарського розрахунку, які використовувалися в плановій економіці, проте, змінилися умови їх застосування.

Комерційний розрахунок передбачає наявність цивілізованого ринку та самофінансування підприємств, тобто відшкодування їх поточних і капітальних витрат виключно за рахунок власних коштів і банківських кредитів, повну самостійність у прийнятті рішень, матеріальну зацікавленість і відповідальність за результати всієї поточної господарської та інвестиційної діяльності. При цьому повинні дотримуватися такі основоположні принципи.

Принцип самостійності господарюючих суб'єктів. Відбувається переорієнтація з рівня централізованого регулювання умов діяльності на рівень регулювання за допомогою економічних важелів (обмежених законодавчими нормами), базуючись на їх соціальній відповідальності перед суспільством. Даний принцип дозволяє будь-якому товаровиробнику функціонувати в режимі самоврядного господарського суб'єкта, при цьому всі питання виробничої діяльності виносяться на обговорення колективу.

Принцип поєднання державного регулювання і самозабезпечення полягає в розумному використанні методів державного регулювання економіки. Він може реалі-

зовуватися в різних формах: державні закупівлі, підтримання продовольчої безпеки через виконання цільових комплексних програм, субсидування та ін.

Так, основним джерелом грошових коштів аграрних товаровиробників є реалізація їхньої продукції, на що, в свою чергу, впливає проведена державою політика цін. Тому, в даний час практично у всіх країнах з розвиненим аграрним сектором діє державний контроль над цінами на основні види сільськогосподарської продукції, що, на жаль, у вітчизняній економіці робиться неефективно. В результаті продовжується зростання диспаритету цін між промисловою та сільськогосподарською продукцією.

В області цінової політики основним завданням є формування еквівалентних міжгалузевих відносин сільського господарства з іншими галузями економіки. Цінові відносини повинні формуватися переважно як ринкові, але при здійсненні державного моніторингу цін на сільськогосподарську продукцію та засобів виробництва промислового виготовлення, які використовуються в сільському господарстві, щоб не допустити суттєвої деформації ситуації на аграрному ринку.

Регулювання цінових відносин має забезпечити сільськогосподарським товаровиробникам можливість отримання доходів, достатніх для здійснення розширеного відтворення і оплати праці на рівні не нижче середнього по економіці.

Фінансово-кредитна політика передбачає реструктуризацію кредиторської заборгованості сільськогосподарських товаровиробників за платежами до бюджетів різних рівнів і державні позабюджетні фонди, що дозволить здійснити фінансове оздоровлення господарюючих в АПК суб'єктів.

Вважаємо, що державна фінансова підтримка (бюджетні кредити, субвенції) повинна поширюватися на всіх аграрних товаровиробників, а не тільки на найбільш економічно сильні сільгосппідприємства і фермерські господарства. В іншому випадку не можуть бути забезпечені відновлення втрачених за роки реформ обсягів сільськогосподарського виробництва і продовольчої безпеки країни.

Важливим напрямком кредитної політики є стимулювання кредитної кооперації. Податкова політика повинна зазнати докорінних змін у напрямку зменшення фінансового пресу на аграрного бізнесу. Це – скорочення кількості податків, їх розмірів, конкретизація оподатковуваної бази. Важливо зменшити оподаткування прибутку аграрного бізнесу, отриманої від реалізації переробленої ними власної сільськогосподарської продукції, враховуючи високу трудомісткість сільськогосподарського виробництва, знизити тарифи відрахувань підприємств АПК у позабюджетні соціальні фонди, зменшити (до 5-7%) податок на додану вартість на сільськогосподарську сировину і продовольство.

З метою підвищення інвестиційної активності сільгоспвиробників необхідно звільняти від оподаткування частину прибутку, що спрямовується на капітальні вкладення в агропромислове виробництво і соціальну інфраструктуру села.

Інвестиційна політика повинна бути спрямована на створення сприятливих економічних умов для підвищення інвестиційної активності вітчизняних сільськогосподарських товаровиробників та залучення зарубіжних інвесторів на основі посилення фінансової державної допомоги (регулювання цінових співвідношень, розміру ставки банківського кредиту, оподаткування, надання субсидій, субвенцій, нормативно-правового захисту інвесторів та т.д.), формування ефективної амортиза-

ційної політики, шляхом використання ринкових важелів регулювання. Інституційна політика в АПК передбачає насамперед завершення реорганізації організаційно-правових форм сільськогосподарських підприємств.

Пріоритетним напрямком структуризації аграрної економіки має стати розвиток кооперації як найбільш раціональної системи організаційно-економічних відносин. Необхідно вдосконалювати економічний механізм підвищення питомої ваги кооперативних організацій в структурі багатуукладного аграрного виробництва шляхом державної підтримки кооперації кредитно-податковою політикою.

Важливе значення має кооперування товаровиробників не тільки в сфері сільськогосподарського виробництва, але й переробки та збуту продукції, виробничо-технічного та соціального обслуговування, кредитування. Перспективно об'єднання технологічно пов'язаних відокремлених суб'єктів виробництва і ринку в інтегровані системи, які можуть функціонувати як на базі однієї, так і різних форм власності. Формування таких інтегрованих систем (концернів, агрокомбінатів, агрофірм і т.д.), до складу яких увійдуть підприємства з виробництва, переробки, зберігання і торгівлі сільськогосподарською продукцією і продовольством, дозволить подолати монополізм переробних і обслуговуючих підприємств і підвищити фінансову стійкість агропромислового виробництва.

Слід зміцнити державний сектор агропромислового виробництва, з тим щоб він міг успішно виконувати свої функції по просуванню нових науково-технічних і технологічних розробок у виробництво. Для виконання стратегічних цілей необхідно також завершити формування в АПК державної системи інформаційно-консультативних служб, підвищити ефективність їх діяльності, підтримати створення кооперативних і комерційних структур, що надають інформаційно-консультаційні послуги сільгоспвиробникам.

Список літератури:

1. Гришова И.Ю. Социально-экономическое развитие предприятий в контексте решения экономических конфликтов./ И.Ю. Гришова, Л.Е.Лебедь //Актуальные проблемы экономики и управления, 2015.- №2. – С.33-37.
2. Гришова И.Ю. Стратегия внедрения инструментов коммерциализации экотехнологий/ И.Ю. Гришова// Стратегическое планирование развития городов и регионов. Памяти первого ректора ТГУ С.Ф. Жилкина: сборник научных трудов V Международной научно-практической конференции (Тольятти, 19–20 июня 2015 года) / отв. за выпуск Ю.А. Анисимова. – Тольятти: Изд-во ТГУ, 2015. – С. 43-49.
3. Gryshova I. Ukraine's positions in international ratings evaluation as a factor of its competitiveness/ I. Gryshova, I. Kryukova, O. Mityay // Економічний часопис-XXI. – 2015. – № 5-6. – С. 24–27.
4. Шабатура Т.С. Імплементация соціально-орієнтованого бізнесу в площину економічного розвитку потенціалу харчових підприємств / Т.С. Шабатура // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2014. – № 3 (13). – С. 13-21.
5. Оліфіренко Л.Д. Державна політика щодо прогнозування обсягів податкових надходжень: регіонально-прикладні аспекти / Л.Д.Оліфіренко, І.В.Давискиба// Черніг. нац. технол. ун-т. – Чернігів: Черніг. нац. технол. ун-т, 2015. – № 2. – С.280-291.

6. Сафонов В.В. Регуляторні інструменти підвищення фінансово-економічної стабільності функціонування суб'єктів суспільно-економічних відносин / В.В.Сафонов// Проблеми і перспективи економіки та управління: науковий журнал / Черніг. нац. технол. ун-т. – Чернігів: Черніг. нац. технол. ун-т, 2014. – № 1. – С.202-221.

СУЩНОСТЬ И ОСОБЕННОСТИ БРИКС

Ключевые слова: БРИКС, саммит, договор, справедливый мир, Всемирный банк, Международный валютный фонд.

БРИКС – это пятерка развивающихся крупных стран мира (Бразилия, Россия, Индия, Китай, Южно-Африканская Республика), образующая официальную торговую ассоциацию. Выгодное положение этим странам обеспечивает наличие в них как мощной и развивающейся экономики, так и большого количества важных для мировой экономики ресурсов. У БРИКС нет единого координационного центра, штаб-квартиры, но тем не менее она часто именуется «организацией». [3]

Целями данной организации выступают экономическая интеграция и содействие модернизации хозяйственных систем развивающихся государств.

Таким образом, БРИКС – это объединение, которое создано с целью совместного решения задач экономического характера.

Первый саммит состоялся 16 июня 2009 года в России, г. Екатеринбург. На тот момент было 4 страны участницы и аббревиатура звучала, как БРИК (ЮАР присоединился к БРИК 18 февраля 2011 года), на той встрече было совместное заявление стран БРИК по глобальной продовольственной безопасности.

Второй и третий саммит не отличались глобальными изменениями или принятыми решениями. Так, в 2010 году были затронуты вопросы о создании нового финансового порядка, в частности, в части права на большее влияние в таких международных организациях, как Всемирный банк и МВФ. В 2011 году подписана совместная декларация, в которой были сформированы основные направления мировой политики и план действий на ближайший год.

На 4 саммите в 2012 году, был поднят вопрос о проблемах глобальной экономики, принятие антикризисных мер, а также проблема урегулирования ситуации вокруг Сирии и Ирана. Так же было обсуждение о возможности создания совместного банка развития и механизмы сближения своих фондовых площадок.

По итогам 5 саммита обнародована Этеквинская декларация и Этеквинский план действий. В декларации дана оценка текущей мировой политической и экономической ситуации, отражены общие подходы стран БРИКС по актуальным вопросам многостороннего сотрудничества.

На последних 2 саммитах были приняты ряд важнейших вопросов, но официально их закрепили в договоре, только на последнем, который состоялся в Уфе в июле 2015 года, решения были направлены на создание альтернативных институтов глобального управления.

В итоге 28 октября странами БРИКС был подписан договор о создании новых мировых финансовых институтов. Банк будет предоставлять кредит развивающимся странам, особенно для финансирования инфраструктурных проектов. Также странами БРИКС был подписан договор, в случае нового глобального кризиса был сформирован стабилизационный фонд, который будет поддерживать экономику держав-участников. Участвуя в финансировании проекта с участием более, чем одной страны БРИКС, усиливает взаимодействие между участниками. [4]

В документе стран БРИКС прописан ряд будущих инициатив:

- создание «Энергетического союза» БРИКС, его цель это учреждение энергетической ассоциации, а также создание международного центра исследований в энергетике;

- создание общей стратегии доступа к продовольствию наиболее уязвимых слоев населения, предполагающей сотрудничество в сельскохозяйственной сфере;

- также было предложение объединить БРИКС с ШОС (Шанхайская организация сотрудничества) и Евросоюзом. [4]

Но не смотря на видимые преимущества и силу БРИКС, есть и существенный недостаток – организация нацелена не на решение каких-то региональных задач или проектов, а на противодействие западному контролю институтами глобального управления и создание их альтернатив.

В связи со сложившейся ситуацией на рынке, страны БРИКС внесут немало-важный вклад в историю развития МФИ, не исключается вероятность, что странам БРИКС удастся «подвинуть» главные институты мира, такие как Всемирный Банк, Европейский центральный банк.

Список использованной литературы:

1. Складорова Ю.М. Деньги. Кредит. Банки: учеб. пособие для студентов вузов экон. специальностей / под общ. ред. Ю.М. Складоровой; СтГАУ. – 5-е изд., перераб. и доп. – М.: Финансы и статистика; Ставрополь: АГРУС, 2011
2. Ефимов В.С. Финансы. Часть 2. – МИЭМП: Учебно-методический комплекс. Центр дистанционно образовательных технологий – 2010
3. Электронная библиотека диссертаций Российской государственной библиотеки <http://elibrary.rsl.ru/>
4. «Эксперт». 2015. №29: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://expert.ru/expert/2015/29/v-ufe-sozdaetsya-alternativnyij-mirovoj-poryadok/> (Дата обращения 30.10.2015).

Бандурко Я.А.

Студентка 1 курса магистратуры

Направление: «Банковский менеджмент»

Учетно-финансового факультета СтГАУ

Научный руководитель: д.э.н., *Гурнович Т.Г.*

СУЩНОСТЬ ДЕНЕЖНОЙ СИСТЕМЫ В РАЗВИТЫХ СТРАНАХ И РОССИИ

Ключевые слова: денежная система, эмиссия, валюта, развитые страны.

Денежная система – это форма обращения денежных средств в стране, сложившееся в XVI – XVII вв. и закреплённое национальным законодательством [1].

Денежная система в зависимости от вида денежных средств разделяется на две системы, каждая из которых выполняет свою функцию.

Система металлического обращения подразделяется на биметаллическую (система, при которой роль всеобщего эквивалента закрепляется государством за двумя металлами – золото и серебро) и монометаллическую (всеобщим эквивалентом служит лишь один металл системы, золото или серебро) системы.

Широкое распространение получил золотой монометаллизм. Выделяют три его вида: золотомонетный стандарт; золотослитковый стандарт; золотодевизный стандарт.

1929-1933 годах были ликвидированы все формы золотого монометаллизма. В 1944 была оформлена Бреттон-Вудская денежная система. Основными ее чертами являются:

- золото – это средство окончательного расчета между странами;
- наряду с золотом, доллар (США) и фунт стерлингов (Великобритания) становятся международным средством и резервной валютой;
- на золото возможен обмен только резервной валюты по установленному курсу;
- Международный валютный фонд осуществляет межгосударственное регулирование валютных отношений.

На сегодняшний день, металлическое обращение не используется ни в одной стране мира. Главными денежными знаками выступают: банкноты, казначейские билеты и разменная монета.

Соответственно следует, что на современном этапе развития общества страны используют систему бумажно-кредитного обращения.

Денежно-кредитная система имеет два понятия:

- совокупность кредитных отношений, методов и форм финансирования (функциональная форма);

- совокупность финансово-кредитных учреждений, которым свойственно аккумулировать денежные временно свободные средства, а затем предоставлять ссуды (институциональная форма).

В каждой стране учреждена своя система по регулированию работы денежной системы. Рассмотрим особенности системы развитых стран.

В настоящее время в США структуру денежного обращения определяют три основных эмитента денежных средств: Министерство финансов (казначейство); Федеральная резервная система; коммерческие банки [2].

Существующая система частного финансирования в Японии, имеет в своей основе 13 банков и множество специализированных кредитных учреждений (коммерческие банки: общенациональные, городские, региональные, трастовые, банки долгосрочного кредитования. Другие кредитные организации: кооперативные кредитные учреждения, почтово-сберегательные кассы).

В Европейском союзе выпуском денежных знаков может заниматься любая страна-участница, но главное то, что все банкноты имеют единое тематическое и стилевое решение, не зависимо от страны производителя.

В отличие от многих стран мира, налично-денежная эмиссия в России всегда находилась в монопольном ведении царя или государства. Поэтому исключительное право эмиссии наличных денег принадлежит Центральному Банку Российской Федерации.

Прогресс не стоит на месте, денежные системы также попадают под его влияние, они продолжают развиваться, становясь экономней и эффективней. Сегодня широко внедряются во многие сферы нашей жизни вычислительной электронной техники в организацию денежного оборота. Благодаря этому повышается доля безналичного оборота в совокупном денежном обороте, ускоряются расчеты, обеспечивается лучший контроль банков и налоговых органов за денежным оборотом, добиваются существенной экономии издержек обращения.

Список использованных источников:

1. Криворотова Н.Ф., Урядова Т.Н. Актуальные проблемы денежно-кредитной политики России // Terra Economicus. – 2012.
2. Матовников М.Ю. К вопросу об инструментах денежно-кредитной политики // Деньги и кредит. – 2012.
3. Улюкаев А.В. Новые вызовы денежно-кредитной политики // Деньги и кредит. – 2012.
4. Скларова Ю.М. Деньги. Кредит. Банки: учеб. пособие для студентов вузов экон. специальностей / под общ. ред. Ю.М. Скларовой; СтГАУ. – 5-е изд., перераб. и доп. – М.: Финансы и статистика; Ставрополь: АГРУС, 2011.

ПОД- СЕКЦИЯ 11. Финансы, денежный оборот и кредит.

Лагодієнко Володимир Вікторович

д.е.н., професор

кафедри маркетингу

Одеська національна академія харчових технологій

Лагодієнко Наталія Володимирівна

к.е.н, старший викладач

кафедри обліку і аудиту

Миколаївський національний аграрний університет

ФІНАНСОВІ ПОТОКИ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Ключові слова: фінансовий захист, фінансова безпека, економічні конфлікти, переробні підприємства, аграрна сфера, організаційно-економічний механізм

Keywords: financial protection, financial security, economic conflicts, refineries, agrarian sphere, organizational and economic mechanism.

Враховуючи складні умови функціонування підприємств агропродовольчої сфери та перехідні етапи вітчизняної економіки, актуалізується проблема формування дієвих механізмів забезпечення фінансової стійкості, забезпечення виконання стратегічних завдань фінансового розвитку та реалізації економічного потенціалу з метою попередження та мінімізації кризових ситуацій, що можуть заперечити сталий розвиток та нарощення ринкової вартості бізнесу в майбутньому. Саме фінансово-економічна безпека підприємства, як комплексна система упорядкованих взаємовідносин, покликана виконувати складні функції регулювання механізмів формування капіталу підприємства та ефективного його інвестування в активи за видами діяльності, досягнення стратегічних цільових фінансових показників розвитку за мінімального рівня ризиків комерційної та фінансової діяльності, з метою довгострокового безкризового розвитку, урахування специфіки та галузевих особливостей, сталого нарощення ринкової вартості бізнесу в майбутньому. Функція безпеки чи захищеності є необхідною умовою діяльності підприємств агропродовольчої сфери з огляду на те змістовне навантаження та сутнісні характеристики, що вона має реалізувати, та ті непереборні перешкоди, що відчують суб'єкти аграрної сфери в кризових умовах розвитку національної економіки. Всі завдання, що покладаються на фінансово-економічну безпеку підприємств агропродовольчої сфери щільним чином взаємопов'язані та визначають функціональне навантаження, що притаманне зазначеній системі, але не в повній мірі розкривають її економічну сутність та зміст, що потребує також монографічного дослідження. Незважаючи на підвищення уваги науковців до проблем формування фінансово-економічної безпеки, процеси захисту інтересів суб'єктів господарювання, зокрема в фінансовій сфері, залишаються стихійними та малокерованими, тому в сучасній науковій літературі все ще існує необхідність до узагальнення та систематизації основних характеристик розуміння економічної категорії фінансових потоків та пошуку дієвих механізмів та інструментів їх управління внаслідок широкого діапазону трактувань та методичних підходів. Забезпечення високої динамічної конкурентоспроможності підприємства потребує

вдосконалення категорійного апарату, методичного базису оцінки рівня безпеки та ефективності політики її зміцнення, обґрунтування стратегічних пріоритетів та заходів у межах організаційно-економічного механізму гарантування фінансово – економічної безпеки із урахуванням особливостей фінансово-господарської діяльності та сучасного стану розвитку економіко-правового середовища. Серед науковців, що досліджували сутність фінансових потоків, механізми їх оптимізації в контексті фінансово-економічної безпеки, необхідно відзначити: Андрійчука В.Г., Анісімову Ю.А. Малика М.Й., Гришову І.Ю., Глушко О.В., Крюкову І.О., Шабатуру Т.С., Язлюка Б.О., Митяй О.В., Худолій Л.М., Стоянова-Коваль С.С. та інших[1-8]. Як показала практика, більшість українських аграрних підприємств не готова до активного та ефективного управління фінансовими потоками. В результаті аграрний сектор опинився в такому скрутному становищі, що серйозні інновації, пов'язані з посиленням конкурентної позиції підприємств, стали неможливі через критичний рівень їх фінансового забезпечення. Науковці та практики наголошують, що вихід із скрутного економічного становища аграрного сектору національної економіки та її перспективний соціально-економічний розвиток може бути лише в створенні конкурентоздатного аграрного виробництва, орієнтованого на потреби та вимоги країн ЄС, що в першу чергу залежатиме від достатніх обсягів фінансових потоків, що спрямовуються в аграрну сферу, їх оптимізації, зниження рівня фінансових ризиків аграрного бізнесу та дієвих фінансових механізмів їх управління.

Однією із провідних умов розвитку економіки України є активізація інвестиційного процесу та формування інвестиційних потоків галузі як джерел розвитку економічного потенціалу галузі. Сучасні умови здійснення виробничо-господарської діяльності підприємств України потребують додаткового залучення капіталу від іноземних інвесторів. Залучення іноземних інвестицій сприяло б безперервній діяльності підприємств та покращенню стану економіки загалом. Світова практика свідчить, що залучення ресурсів у вигляді інвестицій є дієвим способом підвищення рівня національної економіки.

Необхідно також переглянути відносини між державними і корпоративними фінансами, як такими, що є підмуром створення вихідних фінансових потоків з подальшим їх перерозподілом і освоєнням на державному рівні. Саме тому пріоритет у діяльності фінансових інституцій повинен віддаватись управлінню формуванням фінансових потоків на корпоративному рівні, де створюється додаткова вартість.

Проте, аналізувати механізми створення вартості фінансових потоків, та не допускати дисбалансу розподілу вартості фінансових потоків між сферами виробництва та обігу капіталу з метою недопущення продукування кризових явищ молокопереробних підприємств в майбутньому періоді за рахунок збільшення їх ринкової вартості, що не забезпечується матеріальними ресурсами. Для цього необхідні умови, що спонукали б підприємства аграрного бізнесу вести свою діяльність на принципах самофінансування та самоорганізації. Базовою ланкою створення фінансових відносин стають підприємства аграрного бізнесу, що не повинні бути позбавлені державною цільовою підтримки.

Кризові процеси в аграрній економіці та недостатнє фінансове забезпечення підприємств аграрного сектору примушує посилити концентрацію фінансових ресурсів на пріоритетних напрямках аграрного сектору, зокрема у виробництві сертифі-

ковані продукції продовольства для населення. Необхідно удосконалити міжгалузеві відносини та забезпечувати однакові економічні умови для всіх партнерів ринку з метою одержання виробниками молока прибутковості на середнього ринкового рівні економіці України і недопущення перетікання фінансових потоків до окремих галузей економіки.

З урахуванням набуття Україною членства СОТ мають бути змінені існуючі форми й методи державної підтримки за автономними програмами на цілісну систему державної підтримки та захисту галузі з використанням кращого досвіду країн ЄС.

Одним із напрямків подолання наслідків фінансової кризи в аграрному секторі України є реформування державної підтримки аграрних товаровиробників, чerez класифікацію напрямів підтримки у відповідності з вимогами СОТ та оптимізації кількості бюджетних програм з одночасним покращенням рівня їх економічного обґрунтування та контролю.

Список літератури:

1. Глушко О.В. Сутнісна характеристика фінансової стійкості / О.В. Глушко // Обліково-аналітичне забезпечення системи менеджменту підприємства: тези доповідей науково-практичної конференції (м. Львів, 26-28 квітня 2012 р.) / Національний університет „Львівська політехніка”, 2012. – С. 65
2. Гришова І.Ю. Оцінювання чинників формування фінансового потенціалу аграрного виробництва/ І.Ю. Гришова, О.В.Митяй, В.В.Кужель// Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 10(172). – С.169-172
3. Гришова І.Ю. Аналітичне забезпечення економічного розвитку підприємств з позицій інвестиційної привабливості /І.Ю. Гришова, С.С. Стоянова-Коваль // Проблеми і перспективи економіки та управління: науковий журнал / Черніг. нац. технол. ун-т. – Чернігів: Черніг. нац. технол. ун-т, 2015. – № 2. – С. 195-204.
4. Гришова И.Ю. Социально-экономическое развитие предприятий в контексте решения экономических конфликтов./ И.Ю. Гришова, Л.Е.Лебедев //Актуальные проблемы экономики и управления, 2015.- №2. – С.33-37.
5. Митяй О.В. Альтернативні джерела підтримки та зміцнення економічної безпеки підприємств агропродовольчої сфери / О.В. Митяй, О.А. Хлистун // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: “Економічні науки”. – Вип. 9-1. – Ч.1. – 2014.– С. 57-60.
6. Mytyay O. Food security: macro-and microeconomic aspects/ O.V. Mytyay // Economy and finances.- Germany. Vol. 1 – Verlag SWG imex GmbH, Nürnberg, Deutschland.: 2014.- P. 256-258.
7. Anisimova Iu. (2014) MODERN APPROACHES TO THE CONSTRUCTION OF FINANCIAL INSTRUMENTS AT MARKETS OF ELECTRIC ENERGY // Czech Journal of Social Sciences, Business and Economics. 2014. T. 3. № 1 (2014).pp. 64-73.
8. 8.Ajupov A.A., Kurilova A.A., Anisimova Iu.A. (2015) Energy Roadmap: Techno-Economic Content and Implementation Issues // Mediterranean Journal of Social Sciences, Vol 6 № 1S3, pp. 30-34

ДЕНЕЖНАЯ СИСТЕМА РАЗВИТЫХ СТРАН (США, ЯПОНИЯ, ВЕЛИКОБРИТАНИЯ, ЕВРОСОЮЗ) И РОССИИ

Ключевые слова: денежная система, эмиссия, валюта, этапы развития,

Денежная система – это форма обращения денежных средств в стране, сложившаяся в XVI – XVII вв. и закрепленная национальным законодательством [2].

Как видно на рисунке выше, денежная система в зависимости от вида денежных средств разделяется на две системы, каждая из которых выполняет свою функцию.

Система металлического обращения подразделяется на биметаллические и монометаллические системы. Первая – это система, при которой роль всеобщего эквивалента закрепляется государством за двумя металлами – золотом и серебром. При этом возможна чеканка монет из золота и серебра и их неограниченное пользование. Ключевой момент второй системы заключается в том, что всеобщим эквивалентом служит лишь один металл (золото или серебро). В денежном обращении также принимают участие денежные знаки, одновременно могут функционировать другие денежные знаки, такие как банкноты, казначейские билеты и разменная монета, которые могут свободно обмениваться на денежный металл [3].

Широкое распространение получил золотой монометаллизм. Выделяют три его вида:

Рис.1. Типы денежной системы.

Банк Японии	Коммерческие банки	Общенациональные банки
		Городские банки
		Региональные банки
		Банки долгосрочного кредитования
		Трастовые банки
	Другие кредитные учреждения	Кооперативные кредитные учреждения
		Почтово-сберегательные кассы

Рис.1. Банковская система Японии

– золотомонетный стандарт. Характерен золотым обращением, свободной чеканкой монет, беспрепятственным обменом банкнот на золото, не запрещенным движением золота между странами. Главное его требование заключалось в наличии золотых запасов в эмиссионных центрах;

– золотослитковый стандарт. Был установлен после Первой мировой войны. В его случае обмен банкнот и других денег осуществляется только на слитки весом 12,5 кг;

– золотодевизный стандарт – обмен банкнот и других денег стал проводиться на валюту девизов стран, где разрешался обмен на золотые слитки.

1929-1933 годах были ликвидированы все формы золотого монометаллизма. В 1944 была оформлена Бреттон-Вудская денежная система. Основными ее чертами являются:

– золото – это средство окончательного расчета между странами;

– наряду с золотом, доллар (США) и фунт стерлингов (Великобритания) становятся международным средством и резервной валютой;

– на золото возможен обмен только резервной валюты по установленному курсу;

– Международный валютный фонд осуществляет межгосударственное регулирование валютных отношений.

На сегодняшний день, металлическое обращение не используется ни в одной стране мира. Главными денежными знаками выступают: банкноты, казначейские билеты и разменная монета.

Соответственно следует, что на современном этапе развития общества страны используют систему бумажно-кредитного обращения.

Денежная система формируется и функционирует на базе банковской системы. Элементы денежной системы: денежная единица, масштаб цен, эмиссионная система и государственный аппарат регулирования денежного обращения.

Денежно-кредитная система имеет два понятия:

– совокупность кредитных отношений, методов и форм финансирования (функциональная форма);

– совокупность финансово-кредитных учреждений, которым свойственно аккумулировать денежные временно свободные средства, а затем предоставлять ссуды (институциональная форма).

В каждой стране учреждены свои законы по регулированию работы денеж-

Рис. 2.
Этапы развития денежной системы Великобритании

ной системы. Рассмотрим особенности системы развитых стран.

Доллар – это национальная валюта страны его официальная эмиссия началась в 1862г. Также, как и остальные страны, США перешла к золотому стандарту (биметаллический стандарт) в 1900 г., когда был издан акт о золотом стандарте, а с 1973 г. установлена система плавающего валютного курса.

В настоящее время в США структуру денежного обращения определяют три основных эмитента денежных средств:

- Министерство финансов (казначейство): выпускает мелкокупюрные билеты от 1 до 10 долл., серебряные монеты и разменные неполноценные монеты, которые изготовлены из обычных металлов;
- Федеральная резервная система (ФРС): эмитирует банкноты – главное средство налично-денежного оборота страны;
- Коммерческие банки: выпускают векселя, депозитные денежные средства (чеки, кредитные карточки, электронные деньги), именуемые безналичные денежные средства [4].

Федеральная резервная система является главным эмиссионным центром и регулятором денежной системы. ФРС ежегодно обязана определять допустимые пределы роста (таргетирование) денежных агрегатов и ряда процентных ставок. С 1981 денежное обращение регулируется посредством ограничения денежной массы и увеличения процентных ставок.

В Японии эмиссию иены, национальной валютой страны, осуществляет Центральный Банк, который удерживает курс иены путем покупки и продажи валюты на финансовых рынках, также регулирует процентные ставки и объем кредитов. Банк Японии был создан в 1882 году. Существующая система частного финансирования в Японии, имеет в своей основе 13 банков и множество специализированных кредитных учреждений. Ссуды в основном выдаются в отраслях: судоходство, энергетика, добыча угля и химическая промышленность.

Денежная единица Великобритании – фунт стерлингов, с X века становится официальной валютой страны. К началу Первой мировой войны в мире до 95% всех расчетов проводились в этой валюте. Банк Англии осуществляет эмиссию банкнот, но сначала необходимо согласование с казначейством и утверждая в парламенте. Казначейство, в свою очередь, осуществляет выпуск в обращение разменной монеты.

На рисунке ниже указаны этапы становления денежной системы Великобритании.

Великобритания не смогла остаться в стороне, когда зародился общий порядок в Европе, в связи с этим на последнем этапе, она объединяется с остальными странами для создания новой денежной системы.

Формирование денежной системы стран Евросоюза стало закономерным результатом развития экономической интеграции европейских государств, прошедшей несколько этапов (Рис.3).

Официальной денежной единицей европейцев является евро, его название было окончательно принято в 1995 году. Изготовлением денежным знаков занимаются, практически все страны еврозоны, но главное то, что все банкноты имеют единое тематическое и стилевое решение, не зависимо от страны производителя.

Но участником Европейского валютного Союза может стать не каждая страна. Существуют основные требования и параметры:

- уровень инфляции не превышает более, чем на 1,5% средний уровень инфляции трех государств с наименьшим уровнем инфляции;
- дефицит бюджета не должен превышать уровня в 3% от объема ВВП;
- величина госдолга не может превышать 60% от объема ВВП;
- размер процентных ставок по долгосрочным активам не должен отличаться более чем на два процента от уровня инфляции, среднего для ЕС.

К сожалению, наша страна не входит в список развитых стран, но является одной из пяти развивающихся стран. Основные положения современной денежной системы России определены в Федеральном законе от 10 июля 2002 г. № 86-ФЗ «О Центральном банке Российской Федерации (Банке России)». Согласно которому, официальной денежной единицей является рубль, который равняется 100 копейкам.

В отличие от многих стран мира, налично-денежная эмиссия в России всегда находилась в монопольном ведении царя или государства. Поэтому исключительное право эмиссии наличных денег принадлежит Центральному Банку Российской Федерации.

В области организации денежного обращения ЦБ РФ выполняет ряд важнейших функций:

прогнозирует и организует производство, перевозку и хранение банкнот и монет, создаст резервные фонды банкнот и монет;

устанавливает правила хранения, перевозки и инкассации наличных денег;

определяет правила ведения кассовых операций (операций с наличными) для кредитных организаций;

устанавливает признаки платежеспособности банкнот и монет, порядок их уничтожения, а также замену поврежденных банкнот и монет на действующие. [1].

Все вопросы, связанные с эмиссией денег и организацией их обращения, полноправно принадлежат Банку России. Для того, чтобы реализовать на практике разработанные коммерческими банками общие положения государственной стратегии денежно-кредитного регулирования, они обязаны действовать в соответствии с законодательством РФ.

Прогресс не стоит на месте, денежные системы также попадают под его влияние, они продолжают развиваться, становясь экономней и эффективней. Сегодня

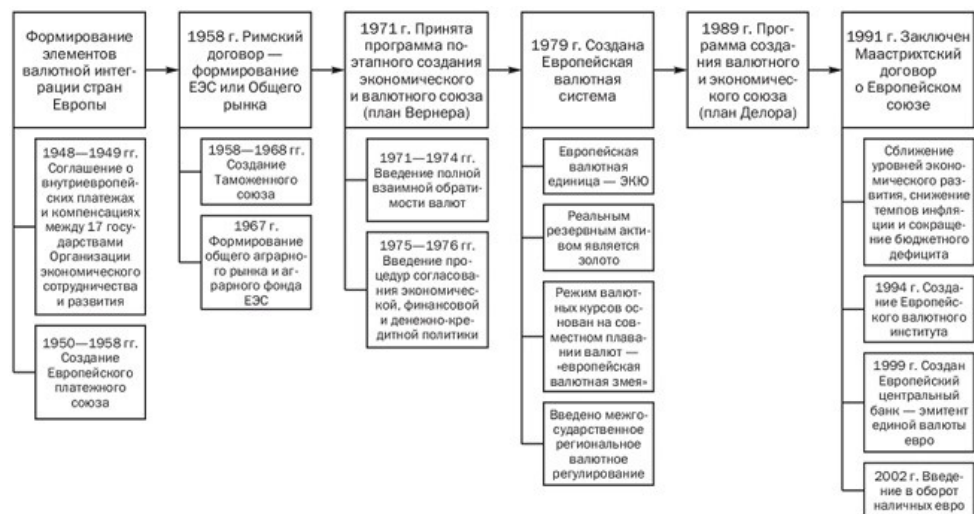

Рис. 3. Этапы развития валютной интеграции и формирования денежной системы ЕС.

широко внедряются во многие сферы нашей жизни вычислительной электронной техники в организацию денежного оборота. «Электронные деньги» становятся неотъемлемой частью нашей современной жизни. Сегодня активно используются пластиковые карты, закодированные таким образом, чтобы клиент, не обращаясь в банк и не выстаивая огромные очереди для получения наличных, оплаты услуг, переводов или для перевозки большой суммы мог в любой момент воспользоваться своим счетом открытым в банке, даже не выходя из дома. Благодаря этому повышается доля безналичного оборота в совокупном денежном обороте, ускоряются расчеты, обеспечивается лучший контроль банков и налоговых органов за денежным оборотом, добиваются существенной экономии издержек обращения.

Список использованных источников:

1. ЭБ «Труды ученых СтГАУ»: Учебно-методический комплекс по дисциплине «Финансовые рынки и финансово-кредитные институты»: по направлению 080300.68 «Финансы и кредит», магистерские программы «Корпоративные финансы», «Банковский менеджмент» / О. Н. Углицких, И. И. Глотова, Е. П. Томилина, Ю. Е. Клишина; СтГАУ. – Ставрополь, 2014
2. Криворотова Н.Ф., Урядова Т.Н. Актуальные проблемы денежно-кредитной политики России // Terra Economicus. – 2012.
3. Матовников М.Ю. К вопросу об инструментах денежно-кредитной политики // Деньги и кредит. – 2012.
4. Улюкаев А.В. Новые вызовы денежно-кредитной политики // Деньги и кредит. – 2012.

ФАКТОРЫ И УСЛОВИЯ ОПРЕДЕЛЯЮЩИЕ ОСОБЕННОСТИ СТАНОВЛЕНИЯ И РАЗВИТИЯ ФИНАНСОВОГО РЫНКА РОССИИ

Ключевые слова: финансовый рынок, рынок ценных бумаг, финансовые посредники, финансовые инструменты, эмиссия.

Самостоятельная система отношений денежного хозяйства, возникающая в процессе обмена экономических благ, а в качестве актива-посредника используя денежные средства является финансовым рынком.

На финансовом рынке происходит мобилизация капитала, предоставление кредита, осуществление обменных денежных операций и размещение финансовых средств в производстве. Рынок, на котором взаимодействуют продавцы и покупатели, по принципу «спрос и предложение» образуют мировой финансовый рынок.

Финансовый рынок — это сложная система, где происходит перераспределение денежных ресурсов и финансовых активов, независимо от характера обращения реальных товаров, здесь определяются наиболее эффективные сферы приложения денежных ресурсов.

Структура такого финансового рынка может быть представлена следующим образом:

Современная структура финансового рынка характеризуется двумя основными признаками: временным и институциональным. По временному признаку различают:

- денежный рынок, предоставляет краткосрочные долговые обязательства до одного года;

- рынок капиталов, где выдаются среднесрочные (от 1 года до 3-5 лет) и долгосрочные кредиты (от 5 лет и более), акции, облигации и ссуд (более одного года).

По институциональному признаку современный финансовый рынок предполагает наличие рынка собственно капитала или рынка ценных бумаг и рынка заемного капитала (кредитно-банковской системы).

Рис.2. Структура рынка ценных бумаг.

Представленные выше признаки характерны для всех развитых стран, но о состоянии национального рынка судят по институциональному признаку, особенно по степени развитости РЦБ и кредитно-банковской системы.

Для развитых финансовых рынков характерны следующие признаки:

- перераспределение финансовых ресурсов общества;
- высокий уровень конкуренции между финансовыми посредниками;
- централизованное регулирование и контроль государства уполномоченными финансовыми органами;

Рис. 1. Рынок ценных бумаг. Финансовые рынки

– усиленный процесс интеграции между отдельными рынками.

Функции мирового финансового рынка:

- перераспределение и перелив капитала;
- экономия издержек обращения;
- ускорение концентрации и централизации капитала;
- межвременная торговля, снижающая издержки экономических циклов;
- содействие процессу непрерывного воспроизводства.

Финансовое состояние, которое определяется посредством конкретных показателей, является ключевым показателем эффективности деятельности финансового рынка. Например, на макроуровне используются следующие показатели: госдолг, валютный курс, уровень инфляции, доходы и расходы государства, валютный курс и т.д.

Финансовые посредники – это организации, которые принимают за определенный процент денежные средства на хранение, предоставляют их займы под определенный процент (кредит), также оплачивают страховые полюсы и пенсии. Участниками являются в основном банки, также входят страховые организации, пенсионные фонды и т.д.

Финансовые инструменты — это документально оформленные в соответствии с действующим законодательством денежные обязательства экономических субъектов.

Формирование финансовых рынков в Российской Федерации непосредственно связано со становлением финансовых институтов. В связи с тем, что деятельность многих финансовых институтов регламентируется указами, постановлениями, ин-

струкциями либо разъяснениями, это негативно сказывается на развитие отдельных сегментов финансового рынка.

В распоряжении Правительства Российской Федерации № 793-р (Стратегии развития финансового рынка Российской Федерации) были сформулированы среднесрочные задачи модернизации институтов и инструментов финансового рынка.

Развитие финансового рынка, а также деятельность Федеральной службы по финансовым рынкам по государственному регулированию этого рынка осуществляется в рамках Стратегии развития финансового рынка Российской Федерации, утвержденной распоряжением Правительства Российской Федерации № 793-р, в которой были сформулированы среднесрочные задачи модернизации институтов и инструментов финансового рынка в условиях нарастания процессов глобализации мировой финансовой системы, роста интернационализации рынков ценных бумаг, трансграничных инвестиционных сделок и усиления конкуренции крупнейших мировых финансовых центров [3].

Конечное распределение финансовых ресурсов между потребителями является сложной задачей финансовых рынков. Должны учитываться разные интересы участников финансового рынка. Основными институтами денежного рынка являются Центральный банк РФ (ЦБ РФ), который занимает главное место в финансовой системе, и кредитные организации. Защита и обеспечение устойчивости рубля – основная функция Банка России.

Для решения этой задачи Центробанку России требуется предоставления полномочий не только в области денежно-кредитной политики, но и в других сферах государственного регулирования экономики страны. Однако таких полномочий он не имеет, поэтому затруднено выполнение задачи по сохранению устойчивости национальной валюты.

Эмиссия наличных денежных средств, организация их обращения, регулирование объема выдаваемых кредитов, эти операции осуществляет Банк России. Основными инструментами и методами регулирования выступают:

- 1) процентная политика (установление одной или нескольких процентных ставок по различным видам операций);
- 2) установление нормативов обязательных резервов кредитных организаций, депонируемых в Банке России;
- 3) купля-продажа Банком России государственных ценных бумаг;
- 4) организация кредитования коммерческих банков, в том числе с помощью учета и переучета векселей;
- 5) осуществление валютного регулирования и валютного контроля в соответствии с Законом РФ «О валютном регулировании и валютном контроле»;
- 6) установление ориентиров роста показателей денежной массы [1].

Выпуском акций, облигаций и других ценных бумаг могут заниматься только приватизированные действующие организации, а это является главным условием формирования финансового рынка. Важным условием развития финансового рынка является правовое регулирование. Законодательное обеспечение правовых действий всех участников фондового рынка, а также осуществлением государственного контроля за выпуском и обращением ценных бумаг.

Несовершенство российского законодательства, которое не может безопасность инвестиций в отрасли страны, является одной из причин неравномерно раз-

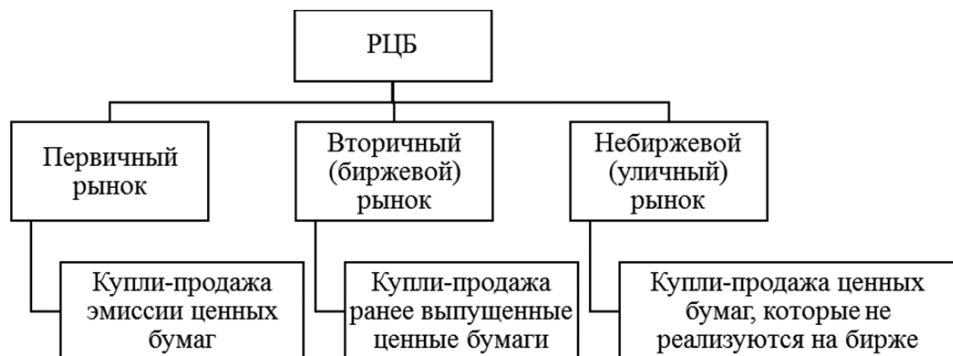

Рис.2. Структура рынка ценных бумаг.

вития экономики. Из-за этого западные инвесторы отказываются от вложений в экономику России из-за риска не возврата инвестиций, а также из-за обилия различных бюрократических преград и высокого уровня коррупции.

Возможно выделить ряд проблем развития финансового кризиса России:

- неэффективная система государственной регуляции финансовых рынков;
- рост конкуренции со стороны иностранных банков;
- неэффективная валютная политика;
- в развитии валютного рынка наблюдается непропорциональность и относительно небольшой объем;

– отставание отечественные банковские организации от иностранных банков;

– у зарубежных компаний есть возможность не выполнять своих обязательств перед российскими компаниями.

Развитие финансового рынка также осложняется ухудшением конъюнктуры мирового финансового рынка и обострением кризисных явлений в мировой экономике. Так вследствие кризиса, который обрушился на Россию в 2014 году, закрытие рынков капитала и технологий, а также санкций, которые были введены США и Евросоюзом из-за Украины, отрицательно сказались на экономике страны в целом. Инфляция около 9%, обесценивание рубля, рост безработицы, разорена большая часть малого и среднего бизнеса. Стоит отметить, что главным фактором возникновения в стране кризиса связан со спадом цены на нефть, в 2014 году спад произошел на 48%, поэтому, пока цена на «черное золото» не поднимется хотя бы до 60 долларов, то выйти из кризиса возможно будет в течении двух-трех лет.

Кризис дает возможность повысить конкурентоспособность экономики и снизить ее издержки, но для этого потребуются структурные реформы рыночной экономики с низким уровнем регулирования и возрождение правовых и государственных институтов.

В ответ на вводимые санкции, диктатуру США и Евросоюза, страны БРИКС решили создать альтернативные институты больше ориентированные на развивающиеся страны. 28 октября странами БРИКС был подписан договор о создании новых мировых финансовых институтов, которые могут потеснить МВФ (Международный валютный фонд) и Всемирный Банк. Главная их цель – создание более справедливого мира [4].

Потенциал России еще не исчерпан, многие специалисты высоко оценивают возможности российской экономики.

Перспективными направлениями развития финансового рынка России являются следующие:

Изменение, реформирование существующей модели финансового рынка (возможно и создание новой) в России с развивающимися странами, странами СНГ и БРИКС. Это позволит расширить возможности по привлечению и перераспределению капитала.

Стимулирование реальных инвестиций в экономику России эта мера поможет сформировать баланс по стимулированию и регулированию инвестиций.

Регулярная проверка несоответствий (на наличие избытка или дефицита) инвестиций в рамках государственной инвестиционной политики. Такая мера позволит исключить дефицит инвестиционного капитала России.

Сохранение интересов государства и бизнеса, введением ограничений на допуск иностранных инвесторов в отрасли, имеющие важное значение для страны и обеспечения безопасности государства.

Развитие инфраструктуры финансового рынка: перспективные направления по освоению новых продуктов и технологических рядов; увеличение активности небанковских институтов развития; создание новых биржевых площадок и перспективы формирования в России мирового денежного центра.

Кризис возникший в России в 2014 году отрицательно повлиял на финансовый рынок страны, в связи с чем инфляция, обесценивание рубля, рост безработицы, разорена большая часть малого и среднего бизнеса. В связи с текущим положением, деятельность БРИКС, их идеи на будущее, могут привнести немало важный вклад в развитие экономики России в целом.

Финансовый рынок – это особая форма денежных операций, где продаются и покупаются различные финансовые активы, на котором действует принцип спроса и предложения, а предметом торговли выступают денежные средства и ценные бумаги. Он представляет организационную систему торговли финансовыми инструментами. Структура финансового рынка будет меняться расти и эволюционировать и дальше с развитием мировой экономики.

Список использованных источников:

1. Кубасская О. В. Развитие финансового рынка России, проблемы и перспективы / О. В. Кубасская // Молодой ученый. — 2014. — №8. — С. 508-511.
2. Лавров А. Финансовая стабилизация фондового рынка / А.Лавров // Вопросы экономики – 2012 – № 8.
3. ЭБ «Труды ученых СтГАУ»: Учебно-методический комплекс по дисциплине «Финансовые рынки и финансово-кредитные институты» [электронный полный текст]: по направлению 080300.68 «Финансы и кредит», магистерские программы «Корпоративные финансы», «Банковский менеджмент» / О. Н. Углицких, И. И. Глотова, Е. П. Томила, Ю. Е. Клишина; СтГАУ. – Ставрополь, 2014.
4. «Эксперт». 2015. №29: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://expert.ru/expert/2015/29/v-ufo-sozdaetsya-alternativnyij-mirovoj-poryadok/> (Дата обращения 30.10.2015)

Ganushchak T.V.

Associated professor of economy
The reader of Finance and Banking Chair
Kyiv University of Market Relationships

ACCOUNTING MAINTENANCE AS AN ELEMENT OF INFORMATIONAL COMPONENT OF THE FINANCIAL INSURANCE OF THE ENTERPRISE

In the given theses it has been determined the position of accounting maintenance in the safety system of the management as well as the personal structural model of the accounting maintenance of the enterprise financial safety. Special suggestions have been given to accounting maintenance of the enterprise financial safety.

The key words: accounting maintenance, safety, enterprise financial safety, information safety of the enterprise, structure, model.

Approaching the European requirements the main function of the accounting maintenance is the provision with the reliable information. The accounting information in the process of its usage has a considerable impact on the enterprise financial safety provision.

A special attention in enterprise accounting policy in our opinion must be given to accounting maintenance in the informational component of the financial insurance of the enterprise. We consider the following approaches of scientist economists in this matter.

The main purpose of accounting maintenance of the enterprise financial safety is giving reliable information to manage enterprise economical processes while choosing the ways to maintain its safety and steady growth. [3, 143]

The mechanism of accounting maintenance of the enterprise financial safety is performed through the information safety by means of collecting information, generalizing it with the following user's acknowledgment to estimate the rate of condition of the enterprise financial safety. To provide the interaction of the structural subdivisions is to be done with the help of the system of the accounting maintenance, which shows the reaction of the enterprise as to the changes of the inner and outer environments. The system of accounting

Table 1.

Approaches to "accounting maintenance" term:

Author	Approach
Volska V. V. [1, 55]	The combination of the process of selection, preparation, registration and consideration of the accounting information of the enterprise on the legal basis of the system of returns.
Yuzva R. P. [1, 56]	The combination of accounting and analytical processes, join tin to returns analytical system are aimed at contentment of user information demands by means of transformation of initial information into generalizing conclusion in accordance with stated purposes.
Golovai N. M., Poslavskaya L. I. [1, 59]	Enterprise condition at any moment and with any level of detailing and taking into consideration possible threats from the outer environment
Mulyk Ya. I [2, 14]	The process of selection, preparation, registration and systematization of returns information and considering it on the basis of the management solutions which are aim into safety provision of the financial interests of the enterprise on all its financial levels.

maintenance is a component of the general management system with the users' circle and their informational needs. [4]

Here is the structural model of the accounting maintenance of the enterprise financial safety. (figure1.)

Accounting systems contain confidential information that should be kept safe and secure at all times. The consequences of unauthorized access can be devastating – from identity theft problems to loss of irreplaceable data. When accounting data is changed or deleted on purpose or by chance, it creates havoc in the accounting department, calling into question the reliability or accuracy of all data. [5]

In the system of secret keeping of accounting performance there must be an electronic digital signature.

The accounting information system infrastructure is crucial to the carry out successfully most of bookkeeping operations in a modern enterprise. Consequently, the security of the system should be an important issue on the enterprise agenda. A series of factories can be construed as having increased the risk of electronic attack at the accounting information system infrastructure such as unavoidable difficulties of securing such system; the increased globalization; insufficient awareness and training of the accounting systems users, and attitudes or practices that do not observe use procedures; availability of information with concern to unauthorised access to the accounting information system; unclear regulations and certain jurisdictional difficulties. The paper studies the security of the accounting information system infrastructure in modern corporations from the viewpoint of modernising accounting against the background of implementing new information technologies aimed at carrying out the objectives of integration and globalisation construed as phenomena specific to information society and knowledge. [6]

Conclusions: The given research in accounting maintenance of the enterprise financial safety allows to formulate the generalizing conclusions, which cover its content and

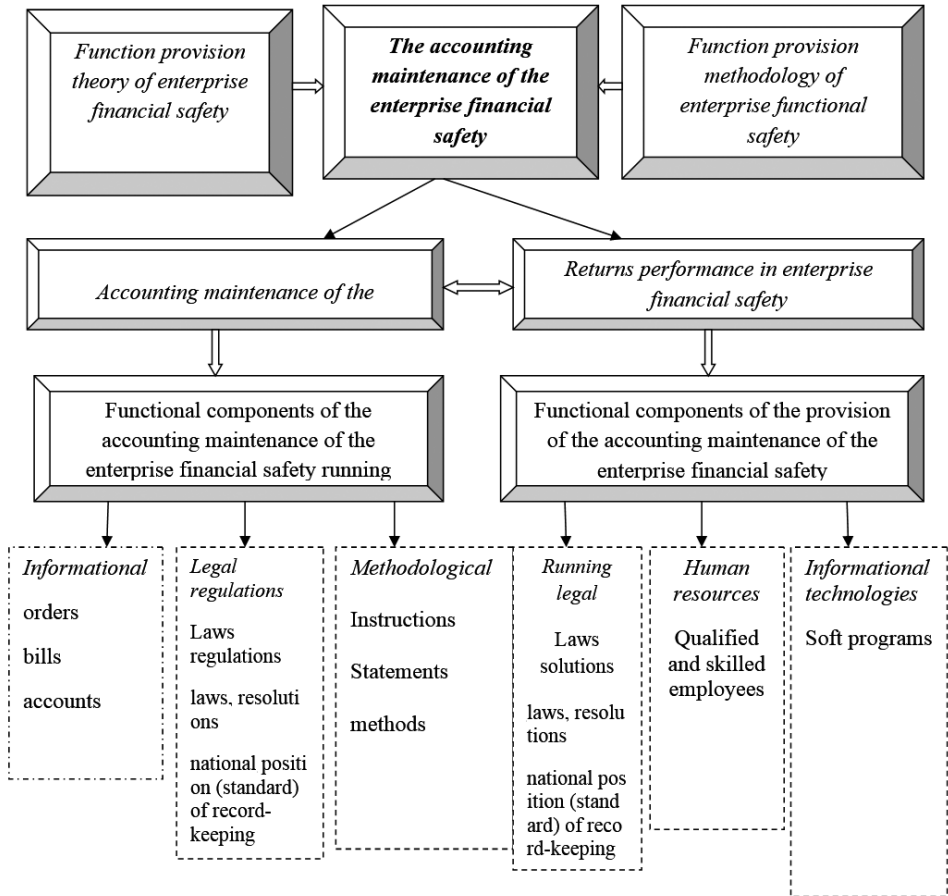

Figure1. The Model of the accounting maintenance in enterprise financial safety.

The source: The author' research.

the role: the accounting maintenance of the enterprise financial safety is the component to the information all maintenance of the enterprise financial safety; the absence of the suited preparation system of the staff in the sphere of management of the financial economic safety in the national educational establishments in accordance with the modern market in services; the lack of understanding the needs of the accounting maintenance of the informational safety of the enterprise by the managers; the slow process of spreading necessary information at the enterprises about the accounting maintenance; what is more the usage of accounting policy supposes varieties of depicting the accounting information and that it fraught with wrong and inappropriate strategy and tactics solutions.

We recon the authority must undertake the following steps in the sphere of accounting maintenance of the enterprise financial safety: to sign the agreement as to commercial or official secrecy; to avoid fixing the electronics of with important information at soft repairing off ices or to fix the electronic equipment in the presence of authorized persons ; to try avoiding the accountancy errors, distortions; the accountancy records must be done in the moment of transactions or

immediately after them; avoid making presents or passing in to heritage the equipment or documents which may contain confidential enterprise accounting information; avoid saving on electronic digital signature; constantly follow the changes in the procedure of keeping the accountancy; there must be a clear interaction of all structural subdivisions; to arrange psychological test at the enterprise to detect the persons who are prone to abuse or neglect their duties, as well as to prevent robberies, frauds, or other financial crimes, distortions in financial reports.

Literature:

1. Мулик Я.І. Обліково-аналітичне забезпечення фінансової безпеки підприємств: Дис...канд. екон. наук: 08.00.09. – Вінниця, 2015. – 208 с.
2. Мулик Я.І. Обліково-аналітичне забезпечення фінансової безпеки підприємств: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.09. – Вінниця, 2015. – 21 с.
3. Гнилицька Л.В. Обліково-аналітичне забезпечення функціонування системи економічної безпеки суб'єктів господарювання як об'єкт наукових досліджень / Л.В. Гнилицька // Управління проектами та розвиток виробництва: Зб.наук.пр. – Луганськ: вид-во СНУ ім. В.Даля, 2011. – № 1(37). – с. 142-150.
4. Тринька Л.Я. Проблеми обліково-аналітичного забезпечення в системі економічної безпеки підприємств./Л.Я. Тринька// [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
5. <http://elibrary.nubip.edu.ua/15960/1/12tly.pdf> (Дата обращения: 26.11.2015)
6. Shanker Sheila Accounting Information Systems & Security/ Sheila Shanker, Demand Media // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://smallbusiness.chron.com/accounting-information-systems-security-3955.html> (Дата обращения: 26.11.2015)
7. Security of the Accounting Information System Infrastructure // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://ideas.repec.org/a/ovi/oviste/v11y2011i1p13391345.html> (Дата обращения: 26.11.2015)

**ІНСТИТУЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ
РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН
У ВЕРТИКАЛЬНО-ІНТЕГРОВАНІЙ СТРУКТУРІ**

Розвиток та функціонування аграрного сектору економіки не можливе без формування ефективних механізмів ринкової координації та інтеграції учасників ринку. Формування ринкових умов господарювання та механізмів координації учасників ринкового середовища в Україні багато в чому визначається ефективністю управління на рівні структурних ланок економічної системи. Ключовим аспектом ефективного розвитку та функціонування будь-якої системи управління, зокрема і у вертикально-інтегрованій структурі в аграрному секторі економіки ґрунтується на використанні відповідних механізмів, серед яких чільне місце посідає інституційно-економічний механізм управління, що зазнає суттєвих трансформацій в умовах становлення інституту підприємництва.

Саме інституційно-економічний механізм забезпечує регулювання відносин в питанні плануванні, розподілу та обміну. Необхідність вивчення інституційно-економічного механізму зумовлена тим, що виникає питання щодо впровадження інститутів в організаційну систему та професійну діяльність суб'єктів господарювання інтегрованої структури. Слід наголосити на тому, що вертикально-інтегрована структура як елемент економічної системи, тісно пов'язана з іншими галузями та сферами економіки.

Погоджуємося із автором, який під інституційним механізмом розглядає особливу структурну складову економічної системи, яка формує норми та правила, взаємодію її суб'єктів, з метою реалізації економічних інтересів суспільства та забезпечення збалансованого функціонування та розвитку ринкового середовища. Також автор стверджує, що він є важливою складовою системи функціонування та регулювання ринкових відносин поряд з організаційними та фінансово-економічними засобами, які повинні використовуватись у комплексі, що забезпечить досягнення цілей державної політики, сприятиме підвищенню її ефективності [1]. В свою чергу, економічний механізм розглядається як основна частина господарського механізму підприємства, що включає економічні методи, способи, форми та інструменти впливу на економічні відносини і процеси [2, с. 292]. О. А. Галич розглядає економічний механізм виходячи із внутрішньої складової підприємства, під яким він вбачає систему економічних методів та важелів, що забезпечує зовнішні зв'язки підприємства й створює відповідні умови отримання доходу, а також сприяє розвитку виробничих відносин усередині підприємства [3, с. 30].

Отже, інституційно-економічний механізм вертикально-інтегрованої структури (I-EMBIC) розглядається нами, як сукупність взаємопов'язаних інститутів та інституцій, принципів, методів та інструментів регулювання господарських відносин та економічних інтересів учасників інтегрованої структури. Саме, I-EMBIC здійснює

Рис. 1. Інституційно-економічні чинники структурного забезпечення розвитку інституційно-економічного механізму вертикально-інтегрованої структури
Джерело: сформовано автором

та забезпечує реалізацію єдиної фінансової, інвестиційної, науково-технічної та маркетингової політики інтегрованої структури.

Формування та розвиток інституційно-економічного механізму вертикально-інтегрованої структури в аграрному секторі економіки забезпечує трансформацію системи міжгалузевого обміну, сприяє реструктуризації систем управління міжгосподарськими взаєморозрахунками, що набувають інтраекономічного (корпоративного) характеру.

У даному контексті сформована структурна складова інституційно-економічного механізму регулювання відносин у вертикально-інтегрованих агроструктурах, специфікована до інституційно-економічних умов розвитку аграрного сектору економіки (рис. 1).

Водночас зазначимо, що як елементи, так і параметри інституційно-економічного механізму регулювання відносин у вертикально-інтегрованих агроструктурах з теоретичного погляду будуть типовими, проте актуалізовані для кожної інституційно-правової форми та конкретних умов розвитку.

Висновки. В сучасних складних економічних умовах розвиток вертикально-інтегрованих структур вимагає налагодження дієвого інституційно-економічного механізму їх регулювання. Під інституційно-економічним механізмом регулювання вертикально-інтегрованої структури пропонуємо розуміти злагоджену стійку взаємодію та взаємовплив сукупності закономірно пов'язаних між собою економічних, соціальних, правових, інституційних елементів системи внутрішніх відносин, які забезпечують її цілісність, розвиток, інтенсифікацію та стимулювання позитивних якісних і кількісних зрушень, ефективне та гармонійне функціонування. Основними структурними елементами є економічно-організаційна та інституціональна складові механізми.

В межах кожного елементу інституційно-економічного механізму передбачено інструменти впливу на систему регулювання.

Список використаних джерел

1. Мирна Н.В. Опрацювання комплексного механізму державної регіональної політики / Н.В. Мирна. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2010-1/doc/2/09.pdf>.
2. Ільницька Г.Я. Формування фінансово-економічного механізму управління підприємством / Г. Я. Ільницька // Науковий вісник. Український державний лісо-технічний університет: Збірник науково-технічних праць. – 2004. – Вип. 14.7. – С. 291–294.
3. Галич О.А. Внутрішній економічний механізм підприємства: [курс лекцій] / О. А. Галич. – Полтава, 2005. – 298 с.

KSZTAŁTOWANIE STRATEGICZNYCH ALTERNATYW W ZALEŻNOŚCI OD FAZY ŻYCIOWEGO CYKLU PRZEDSIĘBIORSTWA

Słowa kluczowe: życiowy cykl, strategia, strategiczne alternatywy, faza życiowego cyklu

Keywords: life cycle, strategies, strategic alternatives, the stage of the life cycle

Rozwiązywania problemów praktycznych, które związane z koniecznością zabezpieczenia normalnej pracy przedsiębiorstwa nie tylko dzisiaj, ale i w perspektywie, zależy od miary opanowania sposobów strategicznego kierowania. Kalkulacja teoretycznych, praktycznych procesów cykliczności rozwoju przedsiębiorstw pozwoli zainteresowanym jaźniom przewidywać ich stan w przyszłości, kierownikom podejmować prawidłowe administracyjne decyzje.

Ważnym i aktualnym w trakcie uzasadnienia strategii rozwoju przedsiębiorstwa zgłasza się jej związek wzajemny z ustaloną fazą życiowego cyklu przedsiębiorstwa. Dużo problemów, związanych z życiowym cyklem przedsiębiorstwa (ŻCP), nie znalazły należnego odzwierciedlenia w literaturze i wymagają rozwoju. Rzeczywiście, nie ma jedynego podejścia do wyznaczenia (ŻCP) i klasyfikacji jego faz; nie ma metodologii, która pozwala spełniać zróżnicowane podejście do oceny fazy życiowego cyklu ojczystych przedsiębiorstw na podstawie kompleksowej analizy wskaźników finansowo-gospodarczej działalności [1].

Celem badania jest rozpatrzenie alternatywnych wariantów strategicznego rozwoju przedsiębiorstwa w zależności od ustalonej fazy życiowego cyklu. Obiektem rozpatrzenia występuje publiczna spółka akcyjna „Yenakiievska fabryka metalurgiczna” (SA «YFM»), przedmiotem działalności której jest produkcja i realizacja aglomeratu, żeliwa, stali, wypożyczenia i innych rodzajów produkcji metalurgicznego cyklu.

Pod „życiowym cyklem przedsiębiorstwa” rozumiemy całokształt faz, który przechodzi przedsiębiorstwo w ciągu swojej gospodarczej działalności od stworzenia do likwidacji, dla każdej z których jest charakterystyczna określona cel i zadania, właściwości zasobów gospodarczych. W literaturze spotykają się różne podejścia do separacji życiowego cyklu przedsiębiorstwa na fazy. Oddzielni autorzy rozróżniają również pewne etapy, fazy, cykle w życiu przedsiębiorstwa. W literackich źródłach badacze rozróżniają od trzech do dziesięciu faz życiowego cyklu przedsiębiorstwa [2]:

- faza kształtowania się, kiedy przedsiębiorstwu ważne znaleźć ten towar, który będzie zaproponowany klientowi;
- faza wzrostu – kiedy przedsiębiorstwo wzrasta, zwiększa się objętość towaru, zwiększa się liczba pracowników, filij, pododdziałów, kierunków działania;
- faza dojrzałości – dla przedsiębiorstwa ważne maksymalnie stabilizować swoją działalność, dlatego ono stara się obniżyć koszt na własny produkcji;
- faza spadku – charakteryzuje się zmniejszeniem efektywności działalności poniżej granicy opłacalności.

Również teoria analizy finansowo-gospodarczej działalności przedsiębiorstw rozpatruje pojęcie „Odporne finansowe położenie” czy „faza dojrzałości” nie tylko jak jakościową charakterystykę stanu przedsiębiorstwa, lecz jak zjawisko, które można wymierzyć ilościowo i które by świadczyło o poziomie rozwoju przedsiębiorstwa [3]. Wśród sposobów wyznaczenia fazy życiowego cyklu rozpowszechniony jest sposób rozliczeniowy i sposób graficzny, które i były wykorzystane na przedsiębiorstwie SA „YFM”.

Rozliczeniowy metod oceny fazy ŻCP bazuje się na obliczeniu indykatora ŻCP, który włącza główne wskaźniki działalności przedsiębiorstwa (wydajność pracy, dochód do opodatkowania, środki pieniężne i suma amortyzacyjnych odliczeń), i różnicy między wskaźnikami za sprawozdawczy i poprzedni period. Pozytywne jest znaczne przekroczenie wskaźnika sprawozdawczego okresu nad poprzednim (cała metodyka wyznaczenia ŻCP jest przedstawiona w [4]).

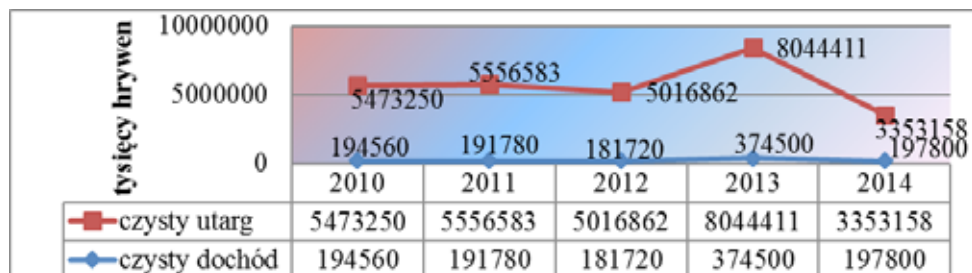
Rozliczeniowa metoda pozwala ujawnić tylko trzy fazy życiowego cyklu przedsiębiorstwa w związku ze swoją specyfiką porównywać faktyczne znaczenie wskaźników z poprzednim okresem i metodyka także przewiduje konieczność wskaźników za 3 lata, toż faza kształtowania się nie uwzględnia się:

- wzrost – potoczne znaczenie wskaźnika więcej jego średniego znaczenia za poprzedni okres: $(X_1 - X_0) > 0$;
- dojrzałość – potoczne znaczenie wskaźnika praktycznie nie różni się od jego znaczenia za poprzednie sprawozdawcze okresy $(X_1 - X_0) \approx 0$;
- dziażdzenie – potoczne znaczenie wskaźnika mniej jego znaczenia za poprzednie sprawozdawcze okresy: $(X_1 - X_0) < 0$.

Wskutek oceny fazy ŻCP rozliczeniową metodą SA „YFM” są otrzymane dane: w 2012 roku różnica między wskaźnikami złożyła +121300,7, co odpowiada fazie wzrostu; w 2013 roku – delta złożyła +1277781,1, co również pokazuje fazę wzrostu, a w 2014 – delta – 1728595,4, co pokazuje fazę spada przedsiębiorstwa.

Więc, przedsiębiorstwo, nie przechodząc do fazy dojrzałości, a od razu utrafiło do fazy spadu przez gwałtownego obniżenia wszystkich wskaźników z obiektywnych ekonomicznych i politycznych przyczyn, nie zależnych od jego. Dla wyznaczenia fazy ŻCP SA „YFM” naocznie zilustrujemy przemiany wskaźników czystego dochodu i czystego utargu (rys.1)

Ujawnienie fazy życiowego cyklu przedsiębiorstwa SA „YFM” graficzną metodą pokazał fazę dojrzałości na badanym przedsiębiorstwie, kiedy istnieje kołysanie głównych wskaźników działalności jak w stronę zwiększenia, tak i zmniejszenia. Przy czym należy odznaczyć, że utarg od realizacji w 2014 roku znacznie zmalał nie tylko w porównaniu z

Rys.1. Dynamika przemiany czystego dochodu i utargu za 2011-2014 rok

poprzednim okresem, ale i trzema latami przedtem, co świadczy o poważnej negatywnej tendencji do przejścia do fazy spadu i późniejszym krytycznym stanie przy takiej dynamice.

Ze względu na ustaloną fazę życiowego cyklu przedsiębiorstwa, wydzielimy alternatywne warianty strategicznego rozwoju przedsiębiorstwa:

1. Strategia przetrwania – jest ochronną strategią przedsiębiorstwa. Ponieważ ta strategia włącza się 5 alternatyw, to dla przedsiębiorstwa SA „YFM” racjonalnie było by wykorzystać alternatywę dezintegracji „odcinania zbędnego”. Głównymi celami przedsiębiorstwa będzie [4]: adaptacja do rynku, opanowanie nowych rynków czy segmentów istniejącego rynku; przejście od nieefektywnych metod gospodarowania do progresywnych i efektywnych. Organizacyjny komponent strategii przetrwania ma kilka wariantów, które tak samo można będzie zastosować dla SA „YFM”: wchodzenie przedsiębiorstw do pionowych struktur kierowania; stworzenie poziomych zjednoczeń przedsiębiorstw pod wspólne inwestycyjne i produkcyjne projekty; rynkowa strategia, która jest skierowana na przesuwanie towaru.

2. Alternatywną strategią jest strategia stabilizowania w ramach: oszczędzaniu kosztów i zbioru „urodzaju”, stałej adaptacji do zewnętrznego środowiska, zachowanie naukowo-technicznego i kadrowego potencjału. Ta strategia jest orientowana na zachowanie istniejącej ekonomicznej działalności przedsiębiorstwa i części rynku. Wariantami alternatywnej strategii mogą być: obrona położenia na rynku, racjonalizacja rynku i organizacja rynku.

Rozpatrzywszy dokładnie 2 strategiczną alternatywę dla SA „YFM” przychodzimy do wniosku, że w stadium dojrzałości co przechodzi do spadku przedsiębiorstwo docelowo udać się do strategii stabilizowania, ponieważ w okresie z 2010-2014 r. odbywało się kołysanie wskaźników utargu od realizacji produkcji i wielkości dochodów. Ta strategia jest skierowana na utrzymanie zdobytych rynkowych pozycji i otrzymywanego dochodu i bezpośrednio stosuje się w dojrzałych branżach przemysłu z statyczną technologią, takich, które i jest SA „YFM” Organizacje wybierają tę alternatywę dlatego, że to najlżejszy i najmniej ryzykowny sposób działania.

Więc, przy głębokim badaniu struktury faz ŻCP i ich ocenie, przejście od jednej fazy do drugiej stanie się nie okazyjnym, a przewidującym, co pozwoli podejmować uzasadnione przewencyjne gospodarcze decyzje. Bez celowego przeprowadzenia takiej pracy przedsiębiorstwo ryzykuje w pewnych okresach swojego istnienia popadać w sytuacji, kiedy strategiczne kierunki i potoczna działalność nie uzgadniać się z celami i środkami, które muszą spełniać się na odpowiedniej fazie ŻCP.

Spis literatury:

1. Теслюк Н. П., Стратегії підприємства по досягненню конкурентних переваг.// Економіка, фінанси, право. – 2012. – №11. – с. 17-20
2. Растопчина Ю.Л., Организационно-экономические основы стратегического управления промышленных предприятий на разных стадиях их жизненного цикла: Автореф. дис... канд. эконом. наук: 08.00.05 / Воронежская государственная технологическая академия. – Воронеж, 2006.
3. Стоянова Е.С., Финансовый менеджмент: теория и практика / Ред. Е.С. Стоянова. – 5-е изд., перераб. и доп. – М.: Перспектива, 2011. – 656 с.

4. Антипов М.В., Определение стратегии предприятия на основе данных финансового анализа и оценки жизненного цикла организации // Электронный ресурс: <http://www.finanalisis.ru/litra/324/9705.html>

Гаврищук Т.Б.

аспірант Міжрегіональної Академії управління персоналом

АНАЛІЗ СТАНУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ПІСЛЯ ВСТУПУ УКРАЇНИ ДО СВІТОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ТОРГІВЛІ

Ключові слова: Світова організація торгівлі, легка промисловість.

Keywords: World Trade Organization, light industry.

Україна 16 травня 2008 року стала членом Світової організації торгівлі (СОТ) після чотирнадцяти років переговорного процесу. Для визначення впливу членства в СОТ на економіку необхідно проводити аналіз лібералізації міждержавної торгівлі, яка призвела до повного відкриття ринків товарів легкої промисловості. За таких умов формування і розвиток конкурентоспроможності вітчизняних підприємств набуває вкрай важливого значення для національної економіки.

Після вступу України до СОТ у 2008 р. від'ємне зовнішньоторговельне сальдо зросло до 1340,6 млн дол. США або 2,3 разу у порівнянні з 2007 р. (рис. 1). У 2009 р. від'ємне зовнішньоторговельне сальдо товарами легкої промисловості скоротилось до 792,1 млн дол. США, але уже у 2010 р. воно сягнуло рекордної позначки у 1558,0 млн дол. США, що відбулось внаслідок відновлення ділової активності у світі і відповідного нарощування імпорту продукції легкої промисловості в Україну [3].

У 2005 – 2009 рр. у легкій промисловості України відбувалось падіння обсягів виробництва (рис. 2). У 2008 – 2009 рр. темпи падіння були найбільшими (10,6 % і 25,8% відповідно), що зумовлено впливом світової фінансово-економічної кризи та вступом України до СОТ (було скасовано митні тарифи на товари легкої промисловості, які, усередньому, складали 8 % для тканин і 12 % для одягу 18%, що створило умови для нарощування імпорту цих товарів та загострення конкуренції на внутрішньому ринку). У 2010 р. зростання виробництва склало 7,8 % у порівнянні з 2009 р. [3]. З 2011 року знову намітився спад виробництва [1].

Головними причинами скрутного становища легкої промисловості, які, на думку фахівців, мають системний характер, є [2]: посилення конкуренції на ринку у зв'язку з різким зростанням імпорту товарів легкої промисловості внаслідок дуже ліберальних умов вступу України до СОТ; недостатній досвід роботи вітчизняного бізнесу в умовах жорсткої конкуренції; технічна й технологічна відсталість легкої промисловості від зарубіжних країн; низький рівень інвестування галузі; відсутність

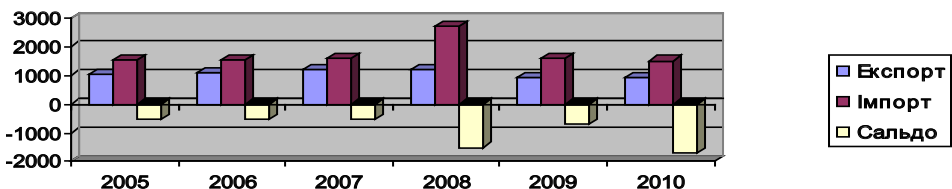

Рисунок 1. Динаміка зовнішньої торгівлі товарами легкої промисловості, млн дол. США [3].

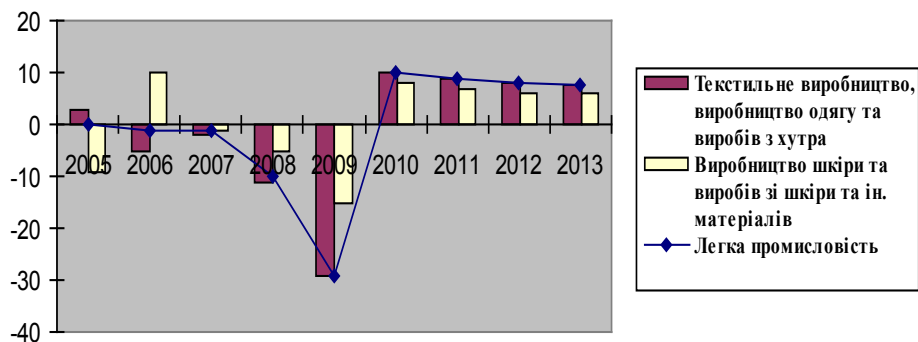

Рисунок 2. Темпи зростання/падіння виробництва продукції легкої промисловості, %.[1].

на ринку вітчизняного обладнання для легкої промисловості; низький рівень інноваційної діяльності галузі; зменшення обсягів вітчизняних ринків сировини; дефіцит висококваліфікованих фахівців; низький рівень якості вітчизняної продукції легкої промисловості.

Вихід з скрутного становища для підприємств легкої промисловості єдиний – реалізація продуманої державної політики з підтримки та розвитку галузі, яка б включала наступні аспекти [4]: захист внутрішнього ринку від проникнення контрабандних, контрафактних і сумнівної якості товарів; обмеження на законодавчому рівні імпорту ввезення товарів «секунд-хенд»; здійснення ефективної митної політики; розробка ефективних механізмів стимулювання інвестиційної активності; стимулювання інноваційної діяльності підприємств галузі; забезпечення індустрії власною сировинною базою шляхом розвитку сільськогосподарського виробництва, а саме: льонарства, вівчарства тощо; стимулювання експорту вітчизняної продукції.

Висновок. Набуття Україною членства в СОТ співпало з початком світової фінансово-економічної кризи, яка негативно вплинула на вітчизняні підприємства легкої промисловості. Вирішення системних проблем легкої промисловості потребує окремих заходів, на рівні підприємства та цілісної послідовної державної політики щодо стратегії підтримки галузі.

Список літератури:

1. Александрова О. М. Сучасний стан та проблеми ринку одягу в Україні// Вісник студентського наукового товариства «ВАТРА» Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. – Вінниця: Видавничо-редакційний відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2015. – Вип.24. – 358 с.
2. Носова Н.І., Сараєва І.М. Стратегічні напрямки державної підтримки легкої промисловості України в умовах лібералізації міжнародної торгівлі// Економічні інновації. – 2012.– № 47. – С.165-177.
3. Реструктуризація промисловості України у процесі посткризового відновлення. – К.:НІСД, 2011. – 54 с.
4. Рясних Є. Г., Ротар Н. П. Тенденції розвитку легкої промисловості в умовах вступу України до СОТ// Вісник Хмельницького національного університету 2012, №4.Т.3 с. 152-157.

Головин Ар.А.

к.э.н., ст. преподаватель

кафедры таможенного дела и мировой экономики
ФГБОУ ВО «Юго-Западный государственный университет»

Алиева Д.Б.

аспирантка КНАУ им. К.И. Скрябина

ОЦЕНКА РЕЗУЛЬТАТОВ ДЕЙСТВИЯ РОССИЙСКОГО ПРОДОВОЛЬСТВЕННОГО ЭМБАРГО

Ключевые слова/ Keywords: продовольственное эмбарго / food embargo, самодостаточность / self-sufficiency, продовольственная безопасность / food security, сельское хозяйство / agriculture, Россия / Russia.

В России в 2014-2015 году сложилась сложная экономическая ситуация вызванная снижением цен на нефть, девальвацией национальной валюты, снижением доходов населения, а также международной конфронтацией и продовольственным эмбарго. В данных условиях возникла острая необходимость в формировании эффективного агропромышленного комплекса страны. На наш взгляд приоритетным направлением государственной поддержки должно стать сельское хозяйства как основа продовольственной безопасности. Обеспечение населения качественными, недорогими продуктами питания позволит гарантировать необходимый уровень жизни и предотвратить «социальные взрывы» [2, 127].

Российское продовольственное эмбарго действует с 2014 г. в отношении стран введших экономические санкции. Группа стран, против которых действует продовольственное эмбарго, представлена странами Евросоюза, США, Австралией, Канадой, Норвегией и в настоящей момент дополнилась Турцией. Наибольшие потери от запрета несут страны ЕС с высокоинтенсивным сельским хозяйством – Германия, Франция, Нидерланды, Польша и другие. Потеря рынка сбыта для стран Евросоюза привела к перепроизводству, а как следствие к снижению доходов сельскохозяйственных товаропроизводителей и поступлений в бюджет.

В России продовольственное эмбарго при значительной девальвации национальной валюты спровоцировало рост цен на продукты питания, что оказало негативное влияние на уровень жизни населения.

С целью оценки влияния продовольственного эмбарго проведём анализ изменения производства и импорта сельскохозяйственной продукции в РФ (табл. 1) [3].

В результате проведённого анализа видно, что производство зерновых и зернобобовых культур за 2010-2014 гг. имеет тенденцию к росту на 72,6%, что положительно. Объем импорта зерновых культур рос в течении 2010-2013 г. на 125%, а за 2013-2014 г. снизился на 0,8%. Следует отметить что импорт зерновых в РФ всегда составлял незначительный объем, не достигая 2% от объёмов собственного производства.

Производство мяса и мясопродуктов за весь исследуемый период имеет положительную динамику роста, который составил 26,6%. В тоже время имеется динамика сокращения объёма импорта на 31,6%, что следует оценить положительно.

Таблица 1

Оценка изменения размера производства и импорта основной сельскохозяйственной продукции в РФ за 2010-2014 гг.

Показатель	2010 г.	2011 г.	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2014 г. в % к	
						2010 г.	2013 г.
1	2	3	4	5	6	7	8
Зерновые и зернобобовые, млн. т.							
Производство	61,0	94,2	70,9	92,4	105,3	172,6	114,0
Импорт	0,4	0,7	1,2	1,5	0,9	225,0	60,0
Доля импорта, %	0,7	0,7	1,7	1,6	0,9	0,2	-0,8
Мясо и мясопродукты, тыс. т.							
Производство	7 167	7 520	8 090	8 545	9 070	126,6	106,1
Импорт	2 855	2 707	2 710	2 480	1 952	68,4	78,7
Доля импорта, %	39,8	36,0	33,5	29,0	21,5	-18,3	-7,5
Молоко и молокопродукты, тыс. т.							
Производство	31 847	31 646	31 756	30 529	30 791	96,7	100,9
Импорт	8 159	7 938	8 516	9 445	9 155	112,2	96,9
Доля импорта, %	25,6	25,1	26,8	30,9	29,7	4,1	-1,2
Яйца и яйцопродукты, млн. шт.							
Производство	40 600	41 113	42 033	41 286	41 859	103,1	101,4
Импорт	901	1 191	1 345	1 206	1 235	137,1	102,4
Доля импорта, %	2,2	2,9	3,2	2,9	3,0	0,7	0,0
Картофель, тыс. т.							
Производство	21141	32681	29533	30184	31502	149,0	149,0
Импорт	1122	1539	735	764	1045	93,1	93,1
Доля импорта, %	5,3	4,7	2,5	2,5	3,3	-2,0	0,8
Овощи и бахчевые культуры, тыс. т.							
Производство	13278	16270	16079	16109	16885	127,2	127,2
Импорт	3158	3155	2806	2817	2929	92,7	92,7
Доля импорта, %	23,8	19,4	17,5	17,5	17,3	-6,4	-0,1
Фрукты и ягоды, тыс. т.							
Производство	2 474	2 927	2 931	3 380	3 525	142,5	142,5
Импорт	6 780	6 971	7 084	7 201	6 680	98,5	98,5
Доля импорта, %	274,1	238,2	241,7	213,0	189,5	-84,5	-23,5

В целом ситуацию с самообеспеченностью мясом и мясопродуктами можно охарактеризовать как негативную, так как объем импорта по отношению к объёму производства остаётся значительным и составляет 21,5%. Однако имеется тенденция планомерного развития собственного производства, и в будущем возможно снижение объёма импорта.

Ситуация по молоку и молокопродуктам имеет отрицательную динамику со снижением производства и ростом импорта. Однако с началом продуктового эмбарго имеется рост производства в 0,9% и сокращение импорта на 3,1%. Производство

молока требует значительных вложений капитала, которые не дают быстрой отдачи ввиду специфики производства.

Положительная ситуация сложилась в сфере птицеводства так производство выросло на 3,1%, при незначительной доли импорта который составляет 3% от объёма производства. В тоже время негативным моментом является рост импорта в 37,1% за 2010-2014 гг., при этом введение эмбарго привело к снижению роста до 2,4%.

Картофель является традиционным продуктом питания значительной части населения страны, обеспеченность им позволяет удовлетворить минимально необходимые для жизни, потребности человека в питании. Производство картофеля выросло на 49% при снижении импорта на 6,9%, при этом доля импорта в объёме производства составляет в 2013 г. 3,3%, что на наш взгляд оптимально для обеспечения продовольственной самодостаточности и здоровой конкуренции.

Россия не достаточно обеспечена собственными овощами и продовольственными бахчами, отношение импорта к собственному производству составляет 17,3%, что негативно с точки зрения продовольственной безопасности. При этом имеются тенденции способствующие достижению самообеспеченности, так рост производства составил 27,2%, снижение импорта – 7,3%, как следствие доля импортной продукции в произведённом объёме снизилась на 6,4 процентных пункта.

Фрукты и ягоды представлены не только продукцией производимой на территории РФ, но продукцией, которую невозможно получить ввиду природно-климатических условий, т.е. Россия всегда будет нуждаться в значительном импорте ряда плодов и ягод. При невозможности достижения значительного уровня самодостаточности, имеются тенденции её приближения, так производство увеличилось на 42,5% при снижении объёма импорта на 1,5%, а доля импортной продукции в производстве сократилась с 274,1% до 189,5%.

В результате имеется необходимый уровень продовольственной самодостаточности по зерновым и зернобобовым, яйцам и яйцепродуктам, а также картофелю. Уровень производства данной продукции необходимо поддерживать и увеличивать, стимулируя выход на внешние рынки.

Достижение необходимого уровня производства овощей и бахчевых культур возможно в краткосрочной перспективе, так как специфика производства позволяет получить результат уже в этом же году.

Развитие мясомолочного направления животноводства требует значительных капитальных затрат что при низкой окупаемости производства не позволяет реализовать данное направление без государственной поддержки [1, 72]. Производство фруктов и ягод также имеет свою специфику, которая негативно сказывается на инвестиционной привлекательности данного направления производства.

Активная финансовая поддержка государством сельскохозяйственных товаропроизводителей позволит реализовать концепцию продовольственной самодостаточности в отстающих отраслях сельского хозяйства и обеспечить население недорогой, качественной отечественной продукцией.

Список использованной литературы:

1. Головин А.А. Определение организационно-правового статуса агропромышленного кластера Курской области / А.А. Головин, Е.А. Степуренко, Г.Г. Скулова // На-

- учные ведомости Белгородского государственного университета. Серия: История. Политология. Экономика. Информатика. – 2012. – №19-1. – С. 71-73.
2. Головин Ар.А. Теоретическое обоснование формирования экономической самодостаточности России / Ар.А. Головин // Фундаментальные исследования. – 2015. – №11 (часть 1). – С. 127-132.
 3. Федеральная служба государственной статистики [Электронный ресурс]: <http://www.gks.ru/> – (дата обращения 25.11.2015).

Shtyrkhun Khrystyna

postgraduate,

Chernihiv National University of Technology,

Chernihiv, Ukraine

BASIS OF FURTHER DEVELOPMENT AND STATE SUPPORT OF ORGANIC PRODUCTION IN UKRAINE

Keywords: organic production, state support, principles, social and economic development

An important task of the state is to ensure food security of the population. Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO) claims that the state of food security is achieved if all persons at all times have physical and economic access to safe and balanced nutrition sufficient to satisfy their physiological needs and ensure a healthy lifestyle. Therefore, quality of agricultural products is a guarantee of the competitiveness of ukrainian producers and preservation of health of the population of Ukraine. As a result, nowadays supply creates demand. Despite the low solvency of the population of Ukraine, the most important criterion of consumers choice of the products is not the price factor, but quality.

However, increase of anthropogenic pressure on the environment and intensification of agricultural production lead to soil depletion and reduction of their fertility, increase in atmospheric pollution and significant content of chemical impurities in finished products. All this adversely impacts on the quality of food, its competitiveness, increase the level of population morbidity and decrease the export potential of the country.

An alternative solution of this problem is organic production at which the use of chemical fertilizers, pesticides, genetically modified organisms, preservatives, etc., is excluded and which is aimed at preserving the environment in which we live and directly influences our vital activity and working capacity.

Organic production has numerous of advantages which reflect its role in social and economic development of the country. It was given enough attention to definition of the role and advantages of organic production in the works of a number of scientists, including O.

Dovhan [1], E. Havaza, M. Klitna [2], I. Naida [3] and others who have studied and grouped the benefits of organic production in different directions (economic, ecological, social, socioeconomic). M. Klitna [2] also allocates a separate group – benefits for health which is the most significant in terms of the idea and the purpose of organic production.

In our opinion, the role of organic production in solving the problems of social and economic development of Ukraine should be determined depending on the members of the market of organic products on the basis of definition of certain benefits and usefulness which they receive from organic production.

For the state the social and economic effect consists in: ensuring food security of the state; growth in the export level of the country; improving the country's image on the world markets; GDP growth of the country; receipt of currency revenue; reducing the unemployment rate of the population; development of market infrastructure; providing a consumer demand.

For the population the social and economic effect consists in: maintaining and improving the nation's health through food safety and high content of nutrients; raising the level of public satisfaction with products which are used because of its taste and culinary possibilities; creation of new workplaces; preservation of environment as an integral part of society; increasing the welfare of the population; rural development.

For producers of organic products the social and economic effect consists in: raising the profitability of production; the possibility of using waste-free technologies on the basis of close interaction between plant growing and animal husbandry; possibilities of an entry into the international markets; reduction of production expenses by means of reducing of power consumption of production; increase of the production competitiveness; providing a consumer demand.

Thus, organic production in Ukraine carries out a very important social and economic role. The social orientation of organic production is that it provides a specific market that meets the needs of consumers in organic products, general welfare and promotes environment protection, proper maintenance of animals, and rural development. Economic feasibility of introduction of organic production in Ukraine consists in increase of profitability of agricultural producers, strengthening of competitiveness and image of the country in international markets, providing a sustainable development of national economy.

State support of the development of the organic market in Ukraine is very important. However, at present there is no effective weighted consistent state policy in the field of organic production and promotion of organic products in domestic and foreign markets. Therefore, there is a need of the development of the principles of the state support of organic production. The basic principles of the state support of organic production should include the following: legitimacy, uniqueness, separation of tasks, accountability, transparency, unity of result, improvement of institutional infrastructure, application of the careful economic analysis, selectivity, innovation, scientific character, spreading the information, continuous quality products assurance, harmonization, international cooperation, social orientation, complexity. We consider necessary to add to the above-mentioned principles the principle of clustering. This principle is to create favorable conditions for association of operators of the organic market in clusters by the state that can resolve an issue of reduction in cost of organic production, increase the quality and introduction of waste-free production. This principle will provide coordinated distribution of mutually advantageous partnership on an

increasing number of branches and sectors of economy.

Implementation of the above-stated system of the principles will allow to construct the effective mechanism of the state support in the development of organic production and the market of organic products and to carry out the tasks of increase in production, raising in consumption, environmental protection, improving products competitiveness and image of Ukraine in the international markets.

References

1. Dovhan, O., & Mandybura, I. (2013). Orhanichne vyrobnytstvo: sutnist, obiektyvna neobkhdnist, efektyvnist [Organic production: essence, objective necessity, efficiency]. *Stalyi Rozvytok Ekonomiky*, 1, 200-206 (in Ukrainian).
2. Klitna, M., & Bryzhan, I. (2013). Stan i rozvytok orhanichnoho vyrobnytstva ta rynku orhanichnoi produktsii v Ukraini [Condition and the development of organic production and the market of organic products in Ukraine]. *Elektronne Naukove Fakhove Vydannia “Efektyvna Ekonomika”*, 10. Retrieved November 27, 2015, from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2525> (in Ukrainian).
3. Naida, I., & Zapsha, H. (2015). Orhanichne zemlerobstvo yak priorytetnyi napriam sotsioekonomichnoho rozvytku silskoho hospodarstva Ukrainy [Organic farming as a priority of socioeconomic agriculture development in Ukraine]. *BIZNESINFORM*, 1, 200-204 (in Ukrainian).

ТЕНДЕНЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ (НА ПРИКЛАДІ США ТА КРАЇН ЄВРОПИ)

Ключові слова: інноваційна глобальна економіка; активна інноваційна політика; інноваційні технології; технологічні парки

Key words: the innovative global economy; active innovative policy; innovative technologies, technology parks

Інноваційна складова стала основою економіки ХХІ ст., тому питання про тенденції її розвитку є актуальним. Значний науковий і практичний інтерес у цьому відношенні представляє досвід США та провідних країн Європи, як лідерів інноваційного розвитку сучасної глобальної економіки.

У цілому виробництво високотехнологічної продукції у сучасному світі здійснюється на основі використання 50 – 55 макротехнологій, що були створені і контролюються країнами-лідерами глобальної економіки. Світові ринки високотехнологічної продукції на 39% контролюються компаніями США, на 30% – Японії, на 16% – Німеччини [1, 51].

Ці досягнення значною мірою зумовлюються активною інноваційною політикою цих країн. Навіть в умовах глобалізації залишилась традиційна економічна функція держави – забезпечення науково-технічного прогресу, інноваційних змін. З цієї метою уряди різних країн світу розробляють та впроваджують національні програми розвитку науки і технологій, наприклад A Strategy for American Innovation: Driving Towards Sustainable Growth and Quality American Recovery and Reinvestment Act (США), High-tech Strategy 2020 (Німеччина), Science and Innovation Investment Framework (Великобританія) та інші. Ці програми передбачають збільшення державних витрат на фундаментальні наукові дослідження і підготовку науково- та інженерно-технічних кадрів; стимулювання інвестування бізнесу в інновації [2, 111; 3, 22].

Внаслідок реалізації активної інноваційної політики США і провідні країни Європи перетворилися на виробників і експортерів інновацій. У США, зосереджена переважна частина світових високотехнологічних розробок. Специфічна особливість інноваційної політики США полягає в її тісній орієнтації на саморозвиток господарюючих суб'єктів на основі принципу самовиживання у жорсткій конкурентній боротьбі. Саме у США вперше виникли такі форми інноваційного розвитку як технопарки та технополіси, бізнес-інкубатори, венчурні центри тощо. Заснована ще у 1950-х роках Силіконова долина у Каліфорнії стала першим у світі технополісом. Вона та інші технополіси і технопарки – «Річфідпарк» у місті Фенікс, «Шосе 128» недалеко від Бостона, технопарки при Массачусетському технологічному та Гарвардському університетах та ін. – стали зосередженням, в основному, приватного капіталу (ТНК, великих банків, різного роду фондів), що сприяли розвитку інноваційної сфери [4, 69]. За декілька десятиліть Силіконова долина (де розташовані

такі компанії-світові лідери у сфері високих технологій, як Apple, Adobe, Google, Yahoo, Xerox, Intel, Hewlett-Packard та ін.) перетворилася у прибуткове підприємство: сукупний щорічний дохід 4000 компаній, що функціонують у долині, становить приблизно 200 млрд. дол. США [5, 24]. Крім того, у США діє ефективна державна програма фінансової підтримки «Інноваційна діяльність малих підприємств», за допомогою якої за 20 років державою на кожний вкладений долар було повернено 8 доларів [6, 23].

На відміну від «американської», інноваційна модель «європейського» типу передбачає набагато вагомніше втручання держави майже в усі такі самі, як у США, інституційні форми високотехнологічного розвитку. Це особливо наочно виявляється стосовно технопарків і технополісів. У Європі також залучається приватний капітал банків та корпорацій, але велика частина асигнувань надходить безпосередньо з державних місцевих бюджетів. Так, у країнах ЄС витрати на дослідження та розробки становлять до 2,5% ВВП, а в окремих дослідницьких роботах державні витрати сягають 30-50%. Крім того, характерною особливістю країн-членів ЄС є широкое використання міждержавної кооперації у науково-технологічній сфері. Загальні напрями спільного розвитку цієї сфери почали визначати з 1982 р. у документі Європейської Комісії «Пропозиції для європейської стратегії в галузі науки та техніки». Як правило, ЄС виділяє до 50% загальних асигнувань на здійснення наукових і технологічних досліджень [4, 69-70].

Література

1. Андросчук Г. Комерціалізація технологій подвійного призначення: досвід США // Теорія і практика інтелектуальної власності. 2013. – № 1(69). С. 5–65.
2. Євтушенко О.Н., Андріяш В.І. Регіоналізація та глобалізація в процесі формування геополітичного і гео економічного простору // Інвестиції: практика та досвід. 2013. – № 4. С. 109 – 112.
3. Ерошкин А. Механизмы государственной поддержки инноваций: зарубежный опыт // Мировая экономика и международные отношения. 2011. – № 10. С. 21 – 29.
4. Будкін В. Інноваційна модель розвитку національних економік // Економіка України. 2010. – № 6. С. 67 – 78.
5. Хамчук В.П. Технологічні парки як ефективний механізм інноваційного розвитку економіки (на прикладі США) // Агроінком. 2009. – № 9/12. С. 23 – 26.
6. Мешко Н.П. Реалізація інноваційної стратегії розвитку: досвід США // Інвестиції: практика та досвід. 2008. – № 22. С. 22 – 26.